

*Interacció social
i influència educativa
en el context familiar*

*Tesi doctoral presentada per
Rosa M. Colomina Álvarez*

Dirigida pel Dr. Cèsar Coll Salvador

*Departament de Psicologia Evolutiva
i de l'Educació*

Universitat de Barcelona

Març de 1996

protagonistes de les històries són sempre els mateixos (David, Lisa, Switt). Així, no és estrany que siguin també els protagonistes dels esdeveniments que representen algunes de les díades mare-infant en les fases de joc.

b) Un canvi en el conjunt d'accions a desenvolupar per part dels personatges, és a dir, un canvi en el conjunt coherent d'accions amb una certa unitat temàtica que defineixen l'esdeveniment –a partir d'ara, identificarem cada segment de representació amb el nom genèric d'*esdeveniment*.

L'exemple següent correspon al final d'un segment de representació (l'emmetzinament de la guineu pels trolls, que ha estat guarida per David) i l'inici d'un altre segment de representació caracteritzat per personatges i esdeveniments diferents (Lisa és segrestada per un gat). Ens trobem davant de dos segments consecutius i, com veurem, la proposta d'esdeveniments del segon segment és acceptada per ambdues participants.

M: "Ya verás que pronto te pondrás bueno. Ya verás. Ya verás. Tranquilo que no pasa nada." [*M. manipula i posa veu al rol del personatge de David.*]

N: "Nana, nana, nana, nana." [*N. manipula i posa veu al rol del personatge de Switt.*]

N: Ahora el bicho.

M: ¿Qué bicho?

N: El bicho.

M: "Lalilili. Ésta. Lalilililili. Esta también que me gusta mucho. Al cesto." [*M. manipula i posa veu al rol del personatge de Lisa.*]

N: ¿Y quién hace de gato?

M: "Esta también." Tú vas de gato. "Ésta también." [*M. manipula i posa veu al rol del personatge de Lisa; hi intercala la resposta a N.*]

N: "Hummm." [*N. manipula i posa veu al rol del personatge del gat.*]

(5ª sessió)

Com hem vist en la presentació del segment de representació, en els casos en què l'esdeveniment que es representa està molt estructurat internament, parlem d'escenes diferents que el configuren. Ara bé, convé no confondre un canvi d'esdeveniment, que implica canvi de segment de representació, amb un simple canvi d'escena dins d'un mateix esdeveniment (vegeu la caracterització de l'escena en la descripció del segment de representació d'esdeveniments de l'apartat anterior).

(ii) Entendrem que es dóna el pas d'un segment d'interactivitat d'aprofundiment a un altre d'aprofundiment consecutiu, quan s'accepta una *proposta de temàtica específica sobre el món gnom o/i humà* que implica un **canvi de tema** sobre el qual mare i infant organitzen la seva activitat d'aprofundiment.

Per il·lustrar els dos criteris implicats en el canvi entre segments d'aprofundiment consecutius –proposta de tema acceptada i que suposi un canvi de tema en relació a l'anterior–, veiem l'exemple següent sobre com és acceptada una proposta de tema diferent. Les participants estan parlant de la mort dels gnoms i, posteriorment, passen a parlar de la mida dels personatges principals del món gnom: els gnoms i els trolls.

M: Y al David también le pasa lo mismo. El David tiene 400 años. Son muchííísimos.

N: Y la Lisa.

M: Y la Lisa, tiene muchíísimos, muchíísimos años. Y claro, llega un momento...

N: ¿Y por qué no crecen como los trolls?

M: Porque los trolls son de otra raza. ¿Eh que los gnomos no son tan altos como los hombres?

N: Claro que no.

(6ª sessió)

A continuació presentem, un exemple on es mostra el que no pot considerar-se canvi de segment d'aprofundiment. Malgrat que hi ha un intent de passar a un segment de representació, l'infant introdueix un aspecte nou sobre el mateix tema d'aprofundiment.

M: ¿Y verdad que hay, que a nosotros también nos pasa? Hay niños altos y niños bajos, ¿no?

N: Hala, mira, mamá. [*Assenyala uns gnoms del material.*]

M: ¿Qué? ¿Qué vamos a hacer hoy, Nora?

N: Iguales.

M: Sí. Ellos, casi todos... los gnomos son de un mismo tamaño. No hay un gnomo más alto que otro.

N: Todos son iguales.

M: Yo, me parece que lo único que tienen diferente son las narices.

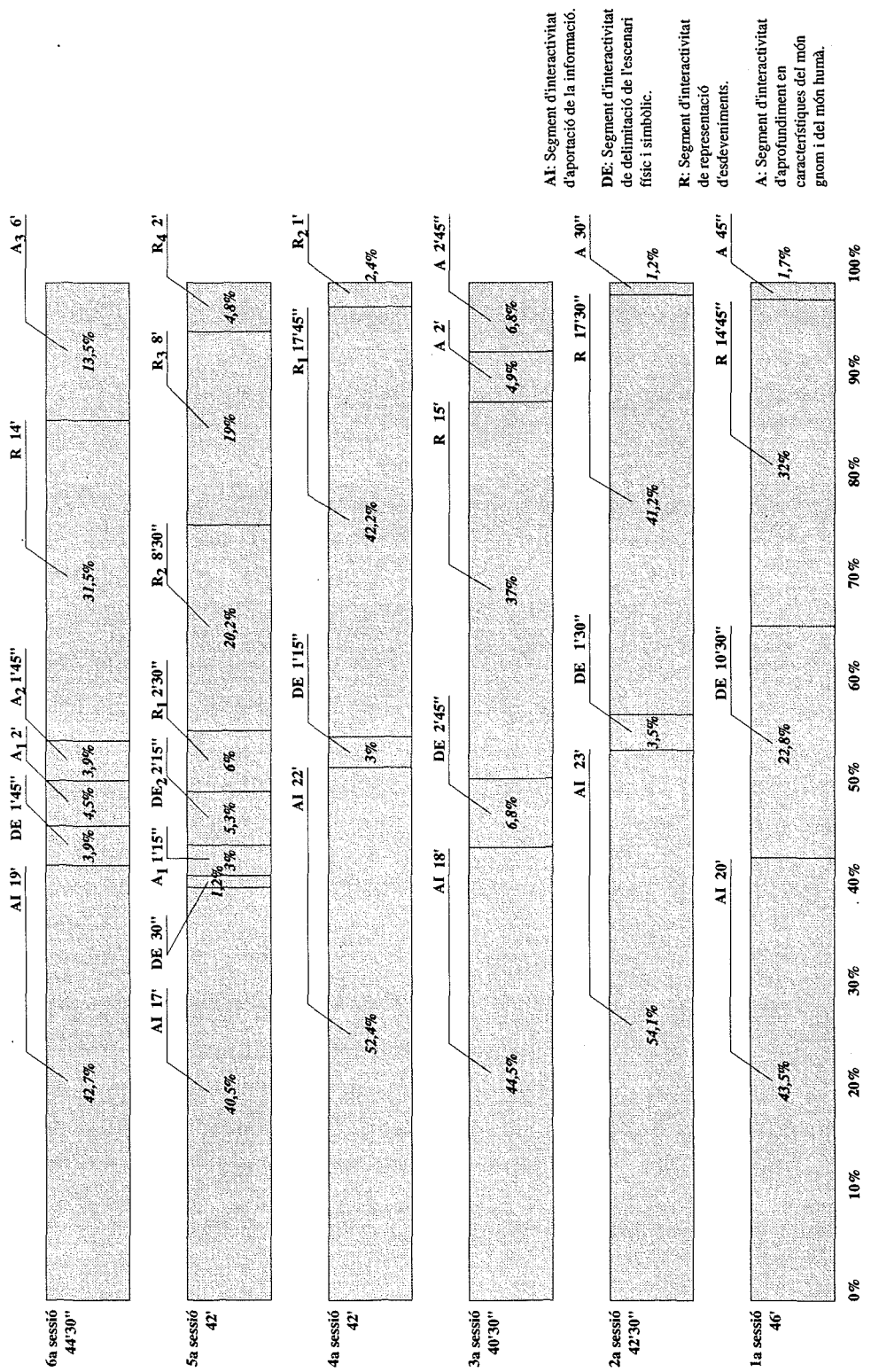
(6ª sessió)

Els segments d'interactivitat de delimitació de l'escenari no presenten el problema de ser consecutius. La delimitació de l'escenari, per les seves característiques, és una exigència prèvia per a la representació i els participants es dediquen a aquesta tasca fins que es considera suficient per passar a un altre tipus d'organització de l'activitat. En les ocasions en què apareix més d'un segment de delimitació de l'escenari en una mateixa sessió, aquests no són mai consecutius. Normalment, quan hi ha més d'un segment de delimitació és perquè hi ha hagut una interrupció de la delimitació de l'escenari en favor d'altres formes d'organització de l'activitat conjunta, però les participants no consideren suficientment acabada la delimitació iniciada anteriorment i la reprenen a continuació.

2.2. EL MAPA D'INTERACTIVITAT

Amb l'objectiu d'observar l'evolució de les diferents formes d'organització de l'activitat conjunta de la mare i la nena, i també de com es relacionen, començarem aquest apartat amb la presentació del mapa global resultant dels diferents tipus de segments d'interactivitat que han estat identificats. Aquest mapa d'interactivitat inclou la totalitat de les fases de visionat i les fases de joc de la seqüència d'activitat conjunta i mostra una panoràmica de conjunt de l'estructura que han construït les participants (vegeu el quadre II, a la pàgina següent). Començarem per comentar que el quadre II presenta els percentatges de temps proporcionalment dedicat a cada forma d'organització de l'activitat conjunta i, en aquest sentit, podem observar que els segments d'aportació de la informació ocupen entre un mínim del 40,5% i un màxim del 54,1% del temps de les sessions. Aquesta variació depèn no només del temps de les fases de visionat, sinó també del temps total dedicat per les participants a la fase de joc, en el seu conjunt, en cada sessió.

Quadre II. Mapa de les formes d'organització de l'activitat conjunta (SI)

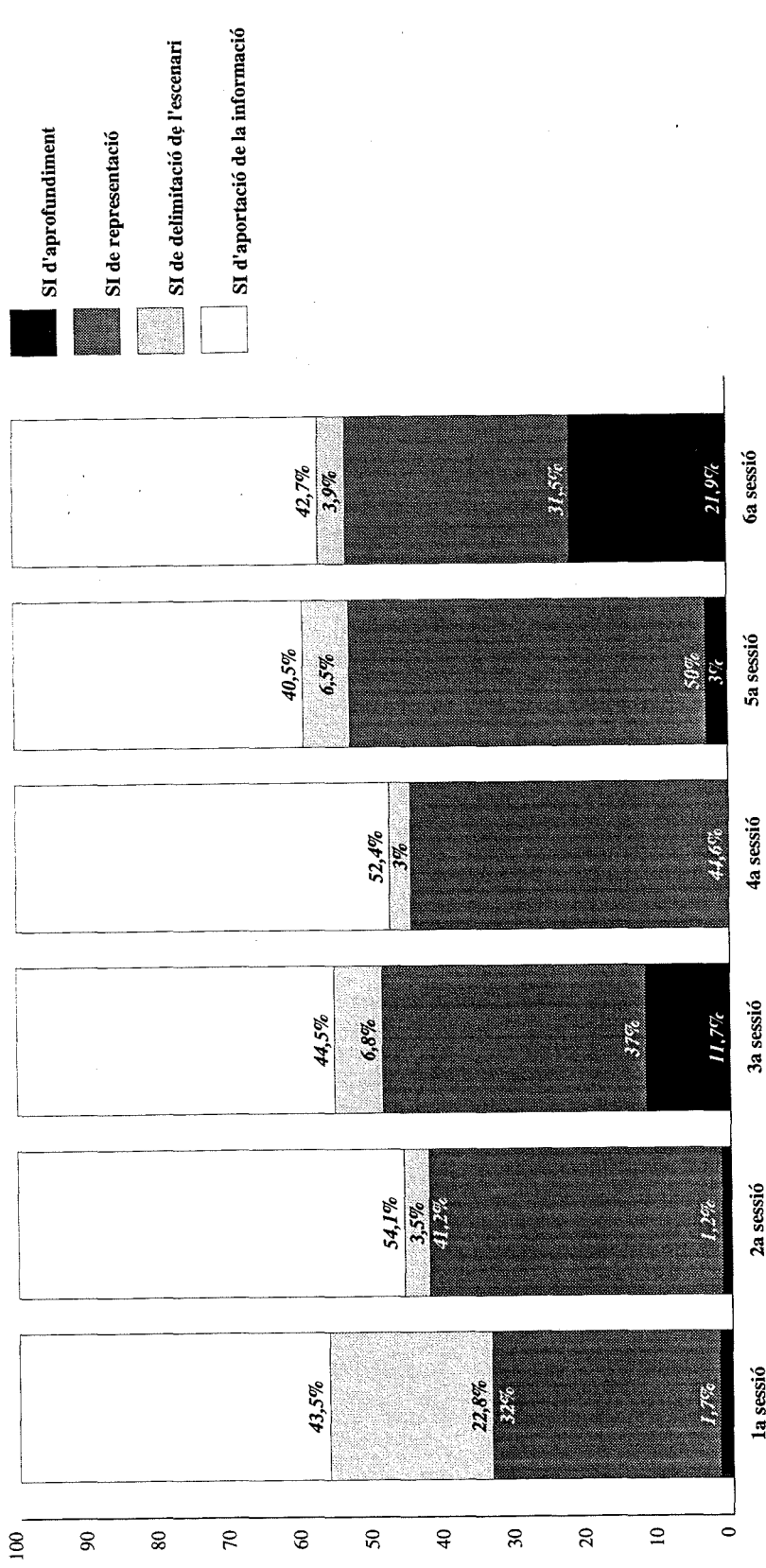
Havíem vist que en les fases de joc el temps dedicat depenia exclusivament de les participants. En definitiva, i en termes globals, la proporció mitjana de durada dels segments d'aportació és d'un 46,4%, lleugerament inferior a la suma de tots els segments d'interactivitat que apareixen en les fases de joc.

El que es pot apreciar més clarament són dues qüestions referides als segments que conformen les fases de joc, ja que la fase de visionat, per la seva mateixa naturalesa, només compta amb un segment d'interactivitat. La primera qüestió fa referència al fet que no només ha estat possible identificar segments d'interactivitat de diferents tipus, la qual cosa implica que les participants estructurin la seva activitat en formes d'organització diferents, sinó també que aquestes formes d'organització de l'activitat es repeteixen amb una estabilitat important al llarg de les diferents fases de joc. La segona qüestió es refereix a l'increment que experimenta la segmentació de l'activitat en les fases de joc cap a les darreres sessions, qüestió que comentarem més endavant.

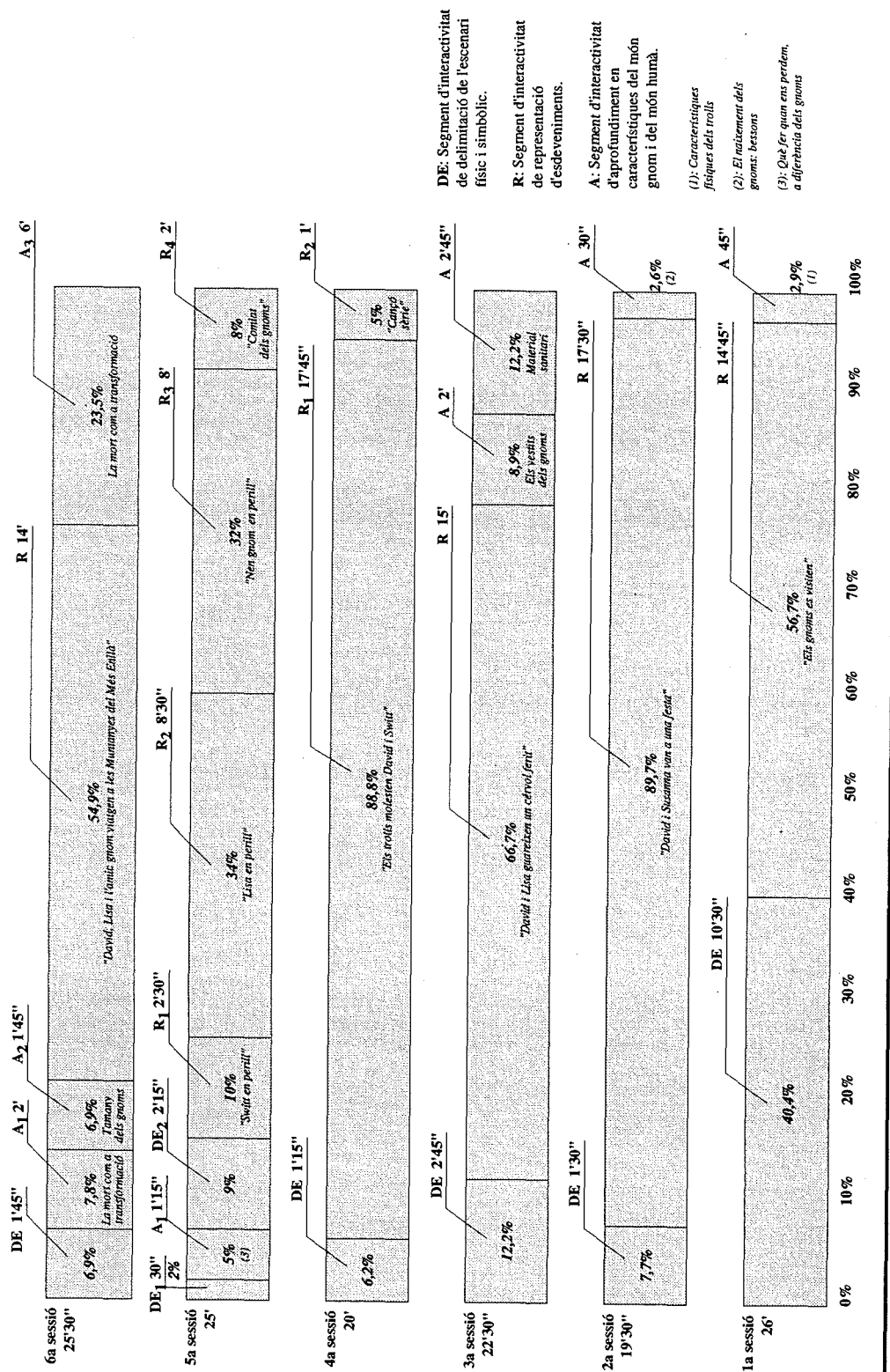
En el gràfic I, a la pàgina següent, es presenta, així mateix, l'estructura global de les sis sessions per temps total dedicat a cada tipus de segments d'interactivitat. En aquest gràfic s'aprecia la presència important del temps dedicat a la delimitació de l'escenari, en la primera sessió, i l'increment del pes específic del temps dedicat a l'aprofundiment, en la darrera.

Després d'aquests breus comentaris sobre l'estructura de la interactivitat global, passem ara a centrar-nos en l'anàlisi detallada dels segments d'interactivitat que constitueixen les diferents fases de joc de les sis sessions. Per a aquesta anàlisi utilitzarem el mapa d'interactivitat corresponent exclusivament a les fases de joc, mapa que correspon al quadre III, que es mostra a les pàgines següents. En aquest mapa, i pel que fa als segments d'interactivitat de representació i d'aprofundiment, hi consten respectivament els noms dels esdeveniments que es representen i dels temes objecte d'aprofundiment que constitueixen l'eix de l'activitat conjunta.

Gràfic I. Percentatge del temps ocupat per cada tipus de segment d'interactivitat en cada sessió

Quadre III. Mapa de les formes d'organització de l'activitat conjunta en les fases de joc

Els comentaris que segueixen sobre aquest mapa d'interactivitat s'articulen al voltant de tres eixos: en primer lloc, la presència o absència de cada tipus de segment d'interactivitat; en segon lloc, l'ordre d'aparició o moment de la sessió en què apareix cada un d'aquests tipus; i, en tercer lloc, el temps de duració global per cada tipus de segment d'interactivitat en cada sessió.

En primer lloc, s'observa que en totes les sessions apareixen els tres tipus de segments d'interactivitat identificats en les fases de joc, exceptuant el cas de la quarta sessió en què no ha estat identificat cap segment d'interactivitat d'aprofundiment. Així mateix, en algunes sessions es repeteixen els segments d'interactivitat del mateix tipus; és a dir, segments que caracteritzen i reflecteixen una mateixa manera d'organitzar l'activitat conjunta. Com exemple podem citar la cinquena sessió, en la qual se succeeixen quatre segments de representació d'esdeveniments.

En segon lloc, l'ordre o la seqüenciació temporal en què aquests segments d'interactivitat apareixen també presenta algunes regularitats en el conjunt de sessions, com es pot veure en el mapa d'interactivitat de les fases de joc (quadre III) que comentarem tot seguit.

El segment de delimitació de l'escenari obre totes les fases de joc i precedeix segments de representació d'esdeveniments i, amb menys freqüència –en les dues darreres sessions–, segments d'aprofundiment.

Els segments d'interactivitat de representació d'esdeveniments estan situats majoritàriament entre un segment de delimitació de l'escenari i un segment d'aprofundiment, exceptuant la quarta sessió, en què no precedeix un segment d'interactivitat d'aprofundiment, i la darrera sessió, en què el segment de representació d'esdeveniments va després d'un segment d'aprofundiment.

Els segments d'interactivitat d'aprofundiment apareixen al final de totes les sessions i també després dels segments d'interactivitat de delimitació de l'escenari que obren les sessions cinquena i sisena.

En resum, l'estructura de les diferents fases de joc es pot representar així:

- 1ª sessió DE-R-A
- 2ª sessió DE-R-A
- 3ª sessió DE-R-A-A
- 4ª sessió DE-R-R
- 5ª sessió DE-A-DE-R-R-R-R
- 6ª sessió DE-A-A-R-A

DE: delimitació de l'escenari
R: representació d'esdeveniments
A: aprofundiment

En la primera sessió, l'estructura de l'activitat conjunta de la fase de joc respon a la seqüència DE-R-A de segments d'interactivitat, una versió senzilla del que es va desenvolupant al llarg de les altres fases de joc i que evoluciona cap a una estructura més complexa de DE-A-A-R-A que apareix en la darrera sessió.

En termes generals, observem un augment de la segmentació de l'estructura de l'activitat conjunta. En les primeres sessions predomina l'estructura bàsica DE-R-A, que conserva el mateix ordre d'aparició dels diferents tipus de segments, de manera que l'activitat conjunta s'organitza partint de la delimitació de l'escenari, que té un paper fonamental en la preparació de la representació que ve a continuació, i la sessió acaba amb aprofundiments sobre algun tema relacionat amb algun aspecte que ha sorgit anteriorment en la fase de visionat o en el decurs de la representació anterior. En les dues darreres sessions, la segmentació de l'activitat dels participants augmenta i es produeixen canvis importants en l'ordre d'aparició dels segments, on destaquen els segments d'aprofundiment que es fan presents també precedint la representació.

La primera qüestió que volem remarcar és la configuració de segments d'interactivitat que presenten els tipus de delimitació de l'escenari i representació (DE-R). En efecte, la delimitació de l'escenari és un element necessari i imprescindible per possibilitar una representació posterior, ja que suposa organitzar i seleccionar un material determinat cada vegada més dirigit a la representació. La delimitació de l'escenari és essencial per posar-se d'acord abans de passar a la representació. A més, el joc amb

material presenta unes exigències mínimes de col·locació i selecció abans de poder actuar representant. De fet, observem que totes les sessions s'obren amb un segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari. En la 5ª sessió trobem dos segments de delimitació de l'escenari, ja que el primer és molt breu i no ha estat suficient per establir la definició inicial de la situació que permeti passar a la representació.

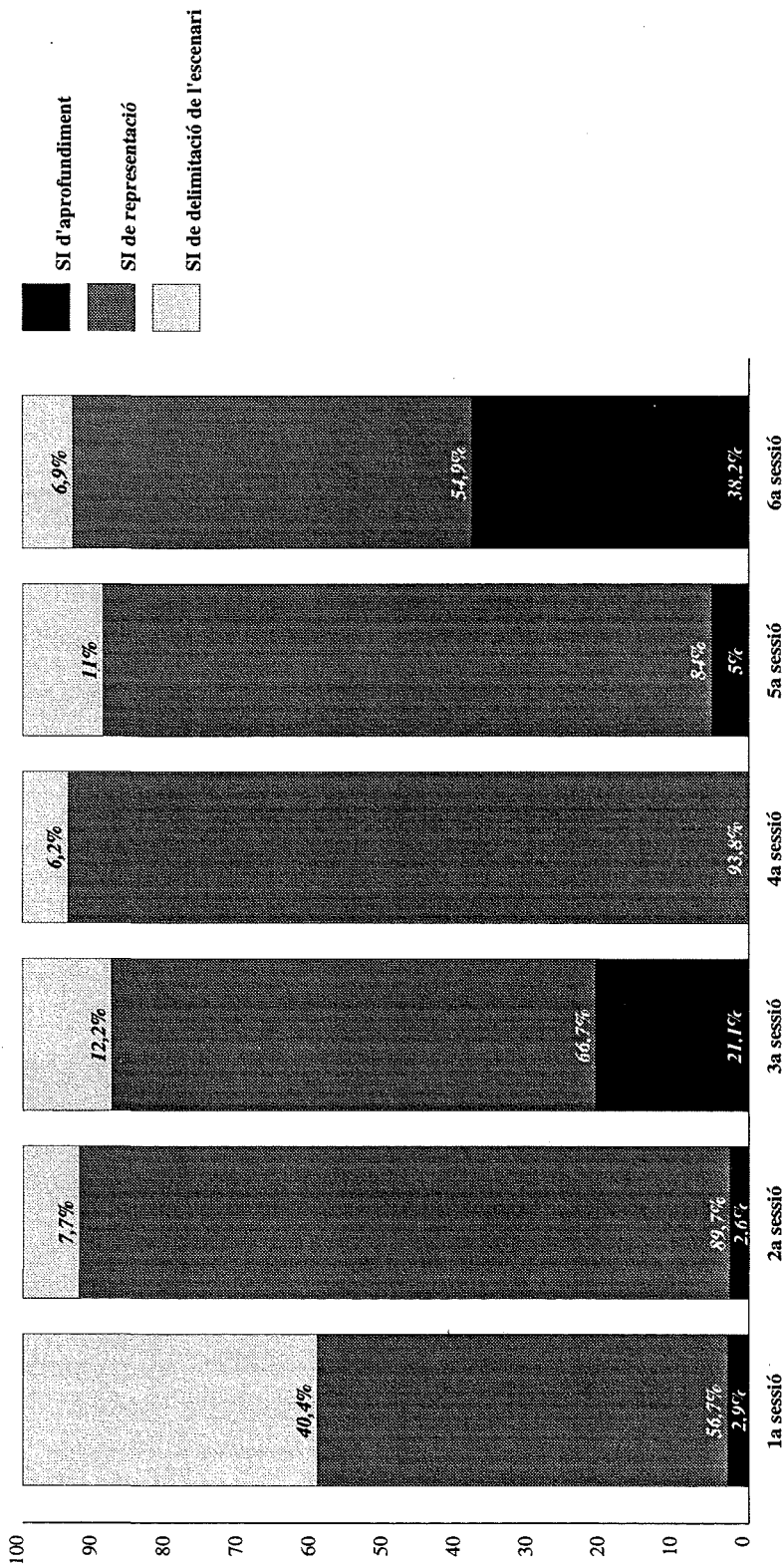
D'altra banda, les relacions entre els segments d'interactivitat de representació i d'aprofundiment també mereixen un comentari específic. D'acord amb el que acabem de constatar, en l'estructura que presenten les fases de joc, trobem dos tipus de configuracions: R-A i A-R. Com veurem més detalladament en la síntesi sobre l'evolució dels segments d'interactivitat, aquestes dues configuracions reflecteixen una matisació en les funcions que compleix el segment d'aprofundiment, segons que aquest precedeixi o segueixi un segment d'interactivitat de representació.

Finalment, i en tercer lloc, ens referirem a les variacions en el temps de duració global de cada un dels tres tipus de segments d'interactivitat en les fases de joc (vegeu el gràfic II a la pàgina següent).

Així, el segment de **delimitació de l'escenari físic i simbòlic** representa, en la 1ª sessió, més d'una tercera part de la durada total d'aquesta fase de joc –exactament un 40,4 %. La durada d'aquest segment es redueix notablement en la resta de sessions, en què no excedeix d'un 12 % del total de la fase de joc.

En el segment de **representació** la durada global experimenta variacions, tot i que, en principi, es mostra amb una durada més estable que els altres dos tipus de segments. En aquest cas, com en el cas del segment d'aprofundiment, a més de considerar el temps de cada segment, cal considerar la durada total que mare i infant dediquen a aquest tipus d'organització de l'activitat conjunta al llarg de cada sessió, ja que com mostra el mapa d'interactivitat (quadre III), en algunes fases de joc apareix més d'un segment d'interactivitat de representació d'esdeveniments.

Gràfic II. Percentatge del temps ocupat pels tres tipus de segments d'interactivitat en les fases de joc de cada sessió

Malgrat que, com afirmàvem anteriorment, no es pot constatar una tendència uniforme i constant a augmentar o disminuir la presència d'aquests tipus de segment d'interactivitat al llarg de la seqüència d'activitat conjunta –com així s'esdevé en els altres dos tipus de segment d'interactivitat– el que s'aprecia, en termes generals, és que augmenta en les primeres sessions fins arribar a la quarta sessió en què la mare i la nena dediquen gairebé un 94% del temps total a la representació. Posteriorment es fa palès un notable descens fins a un 55% en la darrera sessió. Com a dada significativa, però, volem remarcar la coincidència en la dedicació del temps a aquest segment d'interactivitat de representació entre la primera i la darrera sessió (57% i 55%, respectivament). Aquesta dada, encara que pugui aparèixer com a purament anecdòtica, pot estar reflectint com ha evolucionat l'activitat conjunta des d'una primera sessió, en què a més de la representació hi ha un pes específic rellevant de la delimitació de l'escenari, fins a una darrera sessió, en què aquesta importància es concedeix a l'aprofundiment.

La presència dels segments d'**aprofundiment** va augmentant en el decurs de les sessions. Des de les dues primeres sessions, en les quals representa menys del 3% total de la sessió, passant per la tercera on ja representa el 21%, fins a la darrera sessió, en què ocupa el 37% del temps de la fase de joc.

En conjunt constatem, doncs, que a mesura que avancen les sessions, les tendències que s'observen són d'un augment progressiu del temps dedicat al segment d'aprofundiment, un descens espectacular del segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari a partir de la segona sessió, i una corba d'ascens i descens per al segment de representació d'esdeveniments que, tanmateix conserva sempre uns límits de presència elevats ja que, de fet, és aquest tipus de segment d'interactivitat el que ocupa, en totes les fases de joc de les sessions, més d'un 50% de l'activitat conjunta.

Fins aquí ens hem limitat a comentar les regularitats i els canvis importants en el temps i en l'ordre d'aparició dels tipus de segments d'interactivitat que es desprenen directament de la lectura dels gràfics. A continuació sintetitzarem i matisarem l'evolució de cada tipus de segments d'interactivitat aportant elements que, al nostre entendre, hi tenen un pes específic, com són la funció que realitzen en el conjunt de la seqüència

d'activitat conjunta i la influència de les fases de visionat en la manera com es concreten els continguts dels segments d'interactivitat.

2.2.1. EVOLUCIÓ DEL SEGMENT D'INTERACTIVITAT DE DELIMITACIÓ DE L'ESCENARI

Entenem que la funció primordial del segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari és la de permetre que les participants puguin començar a negociar i compartir significats respecte del material, de les seves característiques i de les possibles accions a realitzar amb aquest material al servei de la representació posterior. En aquest sentit, no és difícil d'interpretar per què és el primer segment d'interactivitat de totes les fases de joc i per què, en concret, ocupa una part molt important el segment de delimitació que obre la primera fase de joc de la seqüència, ja que és el primer contacte que tenen els participants amb el material i amb el que implica l'entorn fictici dels gnoms com a objecte de coneixement. Així, un cop la mare i la nena ja han pogut fixar i compartir unes bases mínimes sobre aquests aspectes, en les sessions següents no és necessari repetir tot el procés i, en conseqüència, el temps que dediquen a aquesta forma d'organització de l'activitat conjunta decreix considerablement a partir de la segona sessió. Cal assenyalar, però, que no desapareix, perquè segueix sent necessari organitzar mínimament el material per iniciar la representació, però això es pot fer en un període de temps més breu, atès que la mare i la nena es posen d'acord més ràpidament. A més, aquest fa possible que a partir de la segona sessió les participants puguin centrar gran part de la seva activitat en altres aspectes relacionats amb la delimitació de l'escenari, com de fet fan.

En la segona i tercera sessions prenen importància els comentaris i la negociació relatius a propostes d'esdeveniments per representar. A partir de la quarta sessió, en canvi, les propostes no apareixen, ja que des del primer moment la col·locació i identificació dels elements sembla que està implícitament dirigida cap a la representació d'uns esdeveniments més o menys compartits que s'explicitaran al principi del segment d'interactivitat de representació. Una possible interpretació d'aquest fet pot respondre al paper que té la consigna que donem als participants a l'inici de les fases de joc. Recordem que mentre que en les tres primeres sessions la consigna de

l'observadora és totalment oberta, a partir de la quarta es concreta més sobre allò que se'ls demana de fer, demanda que té molt a veure amb alguns dels esdeveniments que ha presentat la pel·lícula de vídeo que acaben de veure. Probablement les participants, i especialment la mare, també tenen present aquest referent i passen directament a seleccionar aquells elements i personatges que necessiten per dur a terme una representació en la línia del que se'ls ha proposat. D'altra banda, és important tenir en compte que en les tres sessions anteriors, ja abans de tancar més la consigna, mare i infant havien definit la seva activitat espontàniament en aquesta línia de fidelitat als esdeveniments del vídeo.

2.2.2. EVOLUCIÓ DEL SEGMENT D'INTERACTIVITAT DE REPRESENTACIÓ D'ESDEVENIMENTS

Atenent a les seves característiques, els segments d'interactivitat de representació d'esdeveniments presenten dos tipus d'exigències mínimes i ben diferents per concretar-se i desenvolupar-se. La primera exigència fa referència a la necessitat que en l'activitat conjunta anterior les participants hagin organitzat mínimament el material; la segona exigència es refereix a la necessitat que hagin negociat i compartit sobre què faran la representació. Com hem vist, la primera qüestió s'assegura essencialment en el segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari, que és sempre anterior en la sessió, tot i que les participants també poden seguir organitzant el material a l'interior del segment de representació. De fet, progressivament i a partir de la segona sessió, gran part de la identificació i col·locació en l'escenari dels personatges que seleccionen per a l'esdeveniment passa a fer-se en el marc d'aquest segment. Cal recordar, però, que aquesta identificació i col·locació del material ja està clarament al servei de la representació que la mare i la nena han acordat. El segon requisit, com hem comentat en els criteris per determinar l'inici d'aquests segments de representació, es concreta en una proposta d'esdeveniments per representar que ha de ser acceptada i compartida per les dues participants.

L'evolució de les característiques dels segments de representació està molt relacionada amb el que passa en els segments de delimitació de l'escenari. Efectivament, en la primera sessió, com hem vist, el pes específic de la

delimitació de l'escenari en l'activitat conjunta és important no només pel temps que hi dediquen –ja suficientment considerable–, sinó per la importància del paper que compleix. Probablement perquè l'atenció de la mare i la nena està centrada en aquest primer contacte amb el material i el món gnom, la proposta de representació acceptada, i en conseqüència, la representació que fan, versa sobre un tema que, com podem veure pel títol que hi ha en el mapa d'interactivitat ("les visites"), té poc a veure amb els esdeveniments que es presenten en la fase de visionat i en el desenvolupament de l'esdeveniment s'incorporen escassos elements propis del món social gnom. En certa mesura, podríem aventurar que la representació que fan la mare i la nena en aquesta sessió amb el material gnom podrien fer-la amb un altre tipus de material totalment diferent constituït, per exemple, per personatges humans.

No succeeix això en les següents fases de joc, en què la proposta acceptada i l'esdeveniment que construeixen els participants reflecteixen àmpliament els esdeveniments que es presenten en les fases de visionat, com es pot comprovar per la coincidència entre els títols que hem posat als esdeveniments que representen, i que consten al mapa d'interactivitat de les fases de joc, i els títols dels esdeveniments que apareixen en les fases de visionat (vegeu aquests títols en l'annex 2 sobre l'estructura que presenten les fases de visionat). Així, a partir de la segona sessió la representació pren un paper essencial en la fase de joc, com ho mostra l'augment temporal d'aquesta forma d'organització de l'activitat conjunta. En la darrera sessió, per a la qual són vàlids tots els comentaris anteriors sobre la naturalesa dels esdeveniments representats, la disminució del temps dedicat al segment de representació està vinculada a l'augment que s'observa en relació amb el segment d'aprofundiment.

2.2.3. EVOLUCIÓ DEL SEGMENT D'INTERACTIVITAT D'APROFUNDIMENT

L'evolució dels segments d'interactivitat d'aprofundiment es relaciona essencialment amb un canvi en el moment de la fase de joc en què apareixen –recordem que en les tres primeres sessions apareixen al final i en les darreres sessions apareixen també a l'inici de les fases de joc– i amb

el grau de vinculació del tema d'aprofundiment amb el tema de la representació de la mateixa sessió.

En efecte, quan els segments d'interactivitat d'aprofundiment apareixen al final de la fase de joc, els temes sobre els quals versa tenen una relació parcial o puntual amb el que han fet en aquesta mateixa fase anteriorment o el que han vist en la pel·lícula. Així, per exemple, en el decurs de la representació de la tercera sessió les participants han afegit material sanitari de joguina al material gnom. Posteriorment, construeixen un segment d'interactivitat d'aprofundiment entorn de l'exploració i l'explicació de la utilitat de cada un dels elements del material sanitari.

Quan el segment d'aprofundiment apareix al principi de la fase de joc, en canvi, el tema de l'aprofundiment es refereix al tema global de la sessió i es relaciona directament amb el tema central de l'esdeveniment que representaran a continuació i que, a més, serà l'únic objecte de la sessió. En aquest cas, entenem que la funció del segment d'aprofundiment pren un caire diferent; ho interpretem com un recurs que la mare introdueix per centrar l'atenció conjunta sobre el tema que representaran a continuació i assegurar-se de compartir alguns aspectes concrets amb la nena. La característica més rellevant és que, abans de posar-se a representar utilitzant els coneixements sobre el món gnom, la mare recorre a coneixements compartits amb la nena sobre com es realitzen aquestes mateixes actuacions en el món humà, proporciona explicacions i estableix relacions ajudant la nena a contrastar les maneres d'actuar d'un món social i l'altre.

Com ja assenyalàvem anteriorment, per comprendre més en profunditat com evolucionen cada una d'aquestes formes d'organització de l'activitat conjunta és necessari recórrer a l'evolució més detallada de les actuacions de les participants en cada un dels segments d'interactivitat. Aquesta és l'anàlisi que presentem en l'apartat següent.

3. L'EVOLUCIÓ DE LES ACTUACIONS I DE LES FORMES DE LES ACTUACIONS DE LES PARTICIPANTS EN ELS SEGMENTS D'INTERACTIVITAT DE LES FASES DE JOC

Després de la presentació general dels tres tipus de segments d'interactivitat que hem identificat en l'activitat conjunta de les participants, iniciem la tercera part del capítol 4, que està constituïda per dos apartats de naturalesa diferent. El primer s'ocupa de la categorització elaborada per a l'anàlisi de les actuacions de les participants en el decurs de les fases de joc. El segon apartat, més extens, presenta, per a cada tipus de segment d'interactivitat, en primer lloc la descripció de la categorització utilitzada i a continuació els resultats de l'anàlisi efectuada.

3.1. CATEGORITZACIÓ PER A L'ANÀLISI DE LES ACTUACIONS

Començarem aquest apartat descrivint detalladament les opcions que han guiat l'elaboració de les categories emprades per a l'anàlisi de les actuacions típiques que caracteritzen cada un dels segments d'interactivitat. Com veurem, aquestes categories són el resultat d'un conjunt de decisions inspirades en el marc teòric i metodològic del nostre treball. Entre aquestes decisions destaca la incorporació de tres dimensions que des d'aquest marc de referència hem considerat rellevants per aprofundir en l'anàlisi de les actuacions típiques de les participants que hem presentat en l'apartat anterior i que, com hem vist, donaven lloc a la identificació dels tres tipus de segments d'interactivitat. A partir de la introducció d'aquestes dimensions i de la seva aplicació a les actuacions típiques que caracteritzen cada un dels segments d'interactivitat hem

elaborat una categorització de les formes que prenen aquestes actuacions típiques de les participants en cada un dels segments d'interactivitat.

Igualment ha estat necessari prendre opcions metodològiques específiques per tal de poder mantenir uns criteris estables a l'hora d'identificar en les dades les actuacions categoritzades i també per poder resoldre algunes de les dificultats amb què ens hem trobat. Amb la presentació d'aquestes opcions conclourem l'apartat i continuarem en el següent amb la presentació dels resultats.

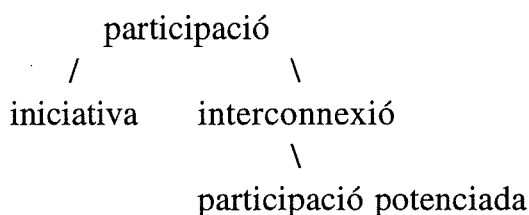
3.1.1. DIMENSIONS CONCEPTUALS RELLEVANTS PER A L'ANÀLISI DE LES ACTUACIONS: INICIATIVA, PARTICIPACIÓ POTENCIADA I INTERCONNEXIÓ

Per avançar en l'anàlisi dels grans tipus d'actuacions de mare i infant identificades en cada tipus de segment hem elaborat una categorització de les formes que prenen aquestes actuacions en cada segment d'interactivitat. La necessitat d'elaborar aquesta categorització més específica a partir de les actuacions típiques de les participants en cada una de les formes d'organització de l'activitat conjunta, està directament vinculada als objectius del nostre treball: dotar-nos d'instruments conceptuals i metodològics que ens permetin comprendre la definició i construcció de l'activitat conjunta, les aportacions de mare i infant a aquesta construcció i, especialment, les ajudes que la mare proporciona a l'infant. Fins aquí hem vist que les participants han construït tres tipus diferents de formes d'organització de l'activitat conjunta, formes que es corresponen amb tres estructures de participació diferents definides per les actuacions típiques de mare i infant. Aquests primers resultats són indubtablement importants per comprendre la definició i l'estructura de l'activitat. Però és igualment important per als nostres propòsits comprendre com aconsegueixen –i en quin grau– articular aquesta activitat. L'anàlisi de les actuacions de les participants és per a nosaltres la via que ens ha de permetre poder-ho abordar. Per aquesta raó, com veurem, en l'anàlisi de les actuacions típiques hem introduït tres dimensions –que comentarem tot seguit– per elaborar una categorització més específica en la qual sigui possible identificar el grau en què podem parlar d'activitat articulada entre les participants, les aportacions d'ambdues –i especialment,

de la mare– i l'evolució al llarg de les fases de joc de la seqüència. Aquesta categorització és tributària de dos requisits bàsics: són necessàries formes d'actuacions que siguin coherents i pertinents des del nostre marc teòric, és a dir, que ens puguin informar més sobre l'articulació entre actuacions de mare i infant en relació amb un contingut i que també permetin captar-ne l'evolució al llarg de les fases de joc de la seqüència d'activitat conjunta.

Tenint en compte aquests requisits, la categorització definitiva de les formes de les actuacions analitzades és deutora de considerar les actuacions típiques centrant l'atenció en la participació de mare i infant en la construcció de l'activitat. Entenem per participació en l'activitat el grau d'implicació en la tasca que un membre de la parella posa de manifest amb les seves actuacions, prenent part en la construcció de l'activitat conjunta entorn dels temes concrets que té per objecte. Ara bé, el grau d'implicació d'un participant pot ser variable –major o menor- i, sobretot, de diferent naturalesa. Des de la nostra perspectiva, per copsar part d'aquesta naturalesa, les informacions rellevants a considerar poden provenir d'examinar el comportament de tres factors o dimensions de les actuacions: la **iniciativa**, la **participació potenciada** i la **interconnexió**.

Es tracta d'una focalització en tres dimensions que ens permeten caracteritzar la participació, tot i que cada una té un interès diferent: la iniciativa i la interconnexió es refereixen directament a la participació espontània, mentre que la participació potenciada aporta una informació molt específica i vinculada a la interconnexió entre les actuacions de les participants; en concret, recull informació sobre com un participant potencia la intervenció de l'altre i sobre com aquest respon a les demandes de participació de l'altre. Una possible manera de reflectir les relacions que proposem entre les tres dimensions s'expressa en l'esquema següent:

A continuació, explicitarem com s'entenen cada una d'aquestes tres dimensions i les informacions rellevants que poden oferir-nos.

En termes globals, s'entén que un participant pren la **iniciativa** quan, mitjançant una intervenció, és el primer de proposar, organitzar, aportar o introduir un aspecte determinat susceptible d'incorporar-se en el marc de l'activitat conjunta, sense que aquesta aportació hagi estat expressament sol·licitada o suggerida anteriorment per l'altre.

Tot seguit es presenta un exemple de forma d'actuació que informa sobre l'anàlisi de la iniciativa en el segment d'aprofundiment.

M: Nora, ¿si tú te perdieras, qué harías?
(5ª sessió)

Conèixer quin participant pren la iniciativa, en què, si hi ha evolució en relació amb aquesta dimensió al llarg de les fases de joc i en quines actuacions de la mare i l'infant això és més evident, són alguns dels indicadors que ens interessen. Per una part, proporcionen informació sobre la manera com es va definint i decantant el context situacional de l'activitat i, específicament, sobre qui té un paper important en la definició de l'activitat conjunta en relació amb les diferents actuacions; per una altra, aporten indicis sobre la manera com es va gestionant i com progressa el control de la situació al llarg del procés: quin participant controla determinats tipus d'actuacions i si hi ha evolució al llarg de la seqüència d'activitat conjunta i si un participant que al principi no prenia certes iniciatives sobre allò, n'assumeix el control més endavant.

S'entén la **participació potenciada** des de dues vessants: segons qui la potencia a través del requeriment i segons la resposta que l'altre dona a aquest requeriment. Dit d'un altre manera, per una part, aquelles formes d'actuacions mitjançant les quals la mare o l'infant propicien i demanen la participació de l'altre –intervencions espontànies- i, per una altra, les actuacions que palesen una resposta a aquestes demandes, les quals es consideren intervencions no espontànies perquè obeeixen al requeriment anterior de l'altre. Així, en realitat estem davant de possibles patrons de formes d'actuacions articulades de les participants que obeeixen a la relació requeriment/resposta al requeriment.

Tot seguit es presenta un exemple de forma d'actuació que informa sobre l'anàlisi de la participació potenciada.

M: ¿Esto qué es, Nora?

N: Un bambi.

(1ª sessió)

S'entén per **interconnexió** entre les intervencions de les participants el grau de lligam i de relació que presenten les actuacions d'un participant amb les de l'altre. En general, el grau d'interconnexió proporciona informació sobre el nivell de continuïtat, sobre el grau en què ambdós participants s'impliquen, tenint en compte les aportacions de l'altre, en la construcció de l'activitat conjunta. En altres paraules, podríem dir que la interconnexió es refereix al grau en què l'activitat conjunta del les participants és realment conjunta, al grau en què allò que fa un implica un seguiment i una articulació contingent amb allò que fa l'altre (Edwards i Mercer, 1988). Podem establir un contínuum respecte del grau d'interconnexió: des d'actuacions totalment individuals realitzades al marge de l'altre, fins a actuacions totalment condicionades per les actuacions de l'altre. En els graus més elevats d'interconnexió trobem el reflex més clar que els participants estan implicats en un procés d'activitat conjunta sobre els diferents continguts que van abordant.

Tot seguit es presenta un exemple de forma d'actuació que informa sobre el grau d'interconnexió en el segment de delimitació de l'escenari.

[M. acaba de col·locar les granotes a la vora del riu.]

N: Las ranas tienen que estar al agua.

M: [Acaba de col·locar les granotes a la vora del riu.]

N: Las ranas tienen que estar al agua.

(1ª sessió)

L'exemple anterior il·lustra una forma d'interconnexió espontània: la nena intervé perquè ha estat pendent de la col·locació que ha fet la mare i que no li sembla adequada. A més de les actuacions espontànies que reflecteixen aquesta interconnexió, els patrons d'actuacions articulades mare-infant que poden resultar de l'anàlisi de la participació potenciada (requeriment/resposta al requeriment de l'altre) proporcionen també informació complementària sobre la interconnexió entre les actuacions de les participants.

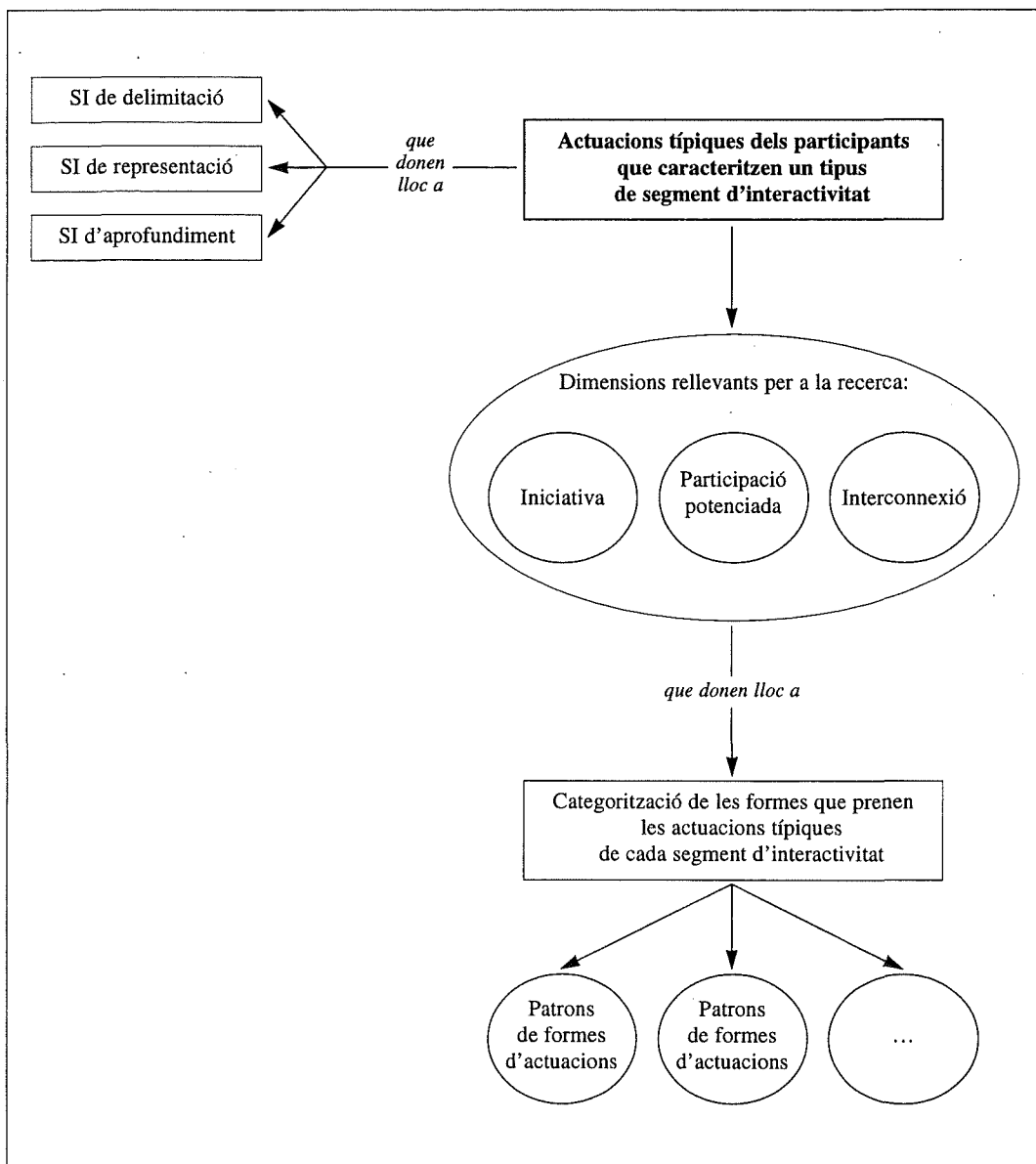
En resum, des del nostre marc teòric, la interrelació entre indicadors com ara que la participació sigui espontània o requerida, que aparegui en un o altre moment determinat, que versí sobre un determinat tema o altre, que sigui realitzada per un o altre participant i que tingui en compte l'activitat de l'altre membre de la díada, aportarà informació sobre la manera com es construeix i defineix l'activitat conjunta, el grau d'articulació de l'activitat i, en darrer terme, sobre les possibilitats d'ajustar l'ajuda per part de la mare als progressos i dificultats de l'infant en la seva participació en l'activitat. En la mesura que això s'aconsegueixi, podem esbrinar la possibilitat de trobar indicadors respecte dels mecanismes d'influència educativa de traspàs del control i de construcció de significats cada vegada més compartits.

D'acord amb aquestes dimensions, es proposa una categorització de les formes que prenen les actuacions típiques de les participants en els tres tipus de segments d'interactivitat. Algunes d'aquestes formes d'actuacions donen lloc a patrons articulats de formes d'actuacions de les participants. Per il·lustrar el procés seguit en l'elaboració de la categorització i l'anàlisi de les actuacions, es presenta, a la pàgina següent, l'esquema del quadre IV.

Per a una comprensió millor dels resultats obtinguts, es presenta la descripció de la categorització corresponent a cada segment d'interactivitat precedint l'explicació dels resultats relatius a l'evolució d'aquestes formes d'actuacions en cada tipus de segment en l'apartat 3.2. (vegeu, també, l'annex 7).

Abans però, hem d'ocupar-nos de les qüestions metodològiques que han estat conseqüència de l'elaboració i la utilització d'aquestes categoritzacions de les actuacions en termes de formes d'actuacions.

Quadre IV. Esquema del procés seguit per a l'anàlisi de les actuacions dels participants

3.1.2. ASPECTES METODOLÒGICS IMPLICATS EN LA CATEGORITZACIÓ DE LES ACTUACIONS

A partir de la identificació de les actuacions típiques i de l'elaboració de la categorització de les formes que prenen aquestes actuacions procedim a la identificació i segmentació d'aquestes formes en les dades transcrites. En el que segueix, presentem les opcions preses per resoldre les dificultats trobades en l'aplicació de l'esmentada categorització. Val a dir que per poder interpretar aquestes opcions pot ser útil al lector seguir la presentació amb l'ajut dels quadres que s'adjunten amb aquest treball, on consten les llistes de formes d'actuacions seleccionades, que també es poden consultar a l'annex 7.

En una situació diàdica caracteritzada per torns continuats entre les dues participants com la que estudiem en aquesta investigació, el llinar màxim de la intervenció d'un participant queda definit pel torn del participant. Així, si la mare realitza una forma d'actuació (a), l'infant una forma d'actuació (b) i, a continuació, la mare una altra (a), comptabilitzarem dues formes d'actuacions (a) per a la mare, encara que siguin del mateix tipus i amb relació al mateix objecte de l'activitat conjunta; la interrupció entre la primera i la segona intervenció de la mare és motivada per la intervenció de l'infant i s'entén que la nova actuació de la mare tindrà en compte l'actuació de l'infant. En un cas extrem poden trobar-se patrons seguits de formes d'actuacions repetides per a la mare i l'infant entorn del mateix objecte que poden reflectir un moment de conflicte que ens interessa copsar. Per altra banda, dins del llinar que configura un torn d'un participant hi pot haver, evidentment, més d'una forma d'actuació: diem que es tracta de la mateixa mentre el contingut és el mateix; quan canvia el contingut, canvia la forma de l'actuació tal com aquestes han estat definides.

Pel que fa a la naturalesa de les categories que se seleccionen per a l'anàlisi, cal clarificar dues qüestions metodològiques per a la comptabilització de les formes de les actuacions. Un primer problema que cal tenir present es desprèn del fet que les categories proposades són excloents intrínsecament a cada un dels participants: mentre es realitza una actuació, no se'n pot dur a terme una altra simultàniament. En la nostra categorització hi ha una forma d'actuació que, per la seva naturalesa manipulativa, pot propiciar que es donin formes d'actuacions simultànies. El cas en què podria donar-se

aquesta situació concerneix la forma d'actuació (a) del segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari físic i simbòlic.

(a) Agafa un element del material i el disposa espacialment seguint un determinat ordre de conjunt (acompanyat o no de comentaris verbals sobre on posa l'element).

M: La jirafa la pondremos aquí. Aquí está. Al lado de un árbol. Que come.
[Mentre col·loca la girafa.]

En aquest cas, per resoldre el possible problema metodològic, proposem la següent comptabilització segons els casos:

- Col·locacions que no acompanyen cap verbalització: no implica dificultat i es comptabilitza com a col·locació.
- Col·locacions que acompanyen una verbalització sobre la mateixa col·locació: en aquest cas, es compta com una única forma d'actuació ja que conducta verbal i conducta no verbal versen sobre la mateixa acció.
- Col·locacions que acompanyen una verbalització sobre una qüestió diferent a la col·locació: es comptabilitzen la col·locació i la verbalització en les seves categories corresponents; és a dir, en aquest cas tindriem dues formes d'actuacions diferents per al participant: la col·locació d'un element i la verbalització sobre la qüestió que sigui. Val a dir que aquest problema pot sorgir en els tres tipus de segments d'interactivitat quan apareguin formes d'actuacions de col·locació d'aquestes característiques; en tots els casos es proposa resoldre el problema de la mateixa manera.

Un segon tipus de casos conflictius de diferent natura del que acabem d'assenyalar concerneix la possibilitat que una mateixa forma d'actuació d'un participant *a priori* pugui ser comptabilitzada com dues formes d'actuacions que es tenen en compte en la categorització proposada per al segment d'interactivitat en què s'inscriu. L'exemple següent pot il·lustrar aquesta possibilitat.

[M. mostra un troll a la nena.]

M: ¿Has visto qué feo que es, Nora? Mira qué feo es.

(1ª sessió)

En aquest cas, la mare estableix el tema d'aprofundiment sobre el qual versarà el segment d'interactivitat que inicia. En aquest sentit, ens trobem davant d'una forma d'actuació tipus (a). Ara bé, també podem afirmar que en la ja proposta del tema, la mare fa un comentari sobre aquest tema i, en aquest sentit, ens trobem davant d'una forma d'actuació de tipus (b).

Entenem que és necessari prendre una opció per evitar aquestes possibles redundàncies, prioritant la categorització d'aquesta forma d'actuació en el tipus de categoria més rellevant, en la que compleixi la funció més destacable en el marc del segment d'interactivitat. En aquest cas, optem per la (a).

Per acabar els comentaris relatius a la comptabilització de freqüències, convé puntualitzar el valor que els donem a l'hora d'interpretar les dades. Cal diferenciar entre la comparació de les freqüències d'una mateixa forma d'actuació al llarg de la seqüència d'activitat conjunta, d'indubtable interès i que no mereix més comentaris perquè no planteja dificultats, i la comparació entre les freqüències de diferents formes d'actuacions. Si bé, en un sentit quantitatiu, les freqüències reflecteixen fidelment el nombre de vegades que l'activitat dels participants es reconeix en cada una de les formes d'actuacions, el nivell qualitatiu d'interpretació del que cada una d'aquestes representa és important per interpretar i comprendre el que s'esdevé en l'activitat conjunta de la díada. En aquesta línia ressaltarem alguns aspectes relacionats amb la naturalesa diversa de les formes d'actuacions que hem categoritzat.

En primer lloc, hem de remarcar que algunes categories poden ser excloents extrínsecament als participants, és a dir, que es tracta d'una forma d'actuació que només pot ser realitzada per un sol dels participants en aquell mateix segment d'interactivitat. En definitiva, són formes que per la seva naturalesa només és possible una ocurrència, una sola freqüència d'aparició, i en aquest sentit és impossible que es donin dues vegades en un mateix segment d'interactivitat. Aquest és el cas, per exemple, de la proposta d'esdeveniments en els segments d'interactivitat de representació o de la proposta del tema de l'aprofundiment en el segment d'interactivitat d'aprofundiment; com hem vist en els criteris complementaris utilitzats per determinar l'inici d'aquests segments, és necessari que la proposta sigui acceptada per tots dos participants. Per definició, doncs, un dels

participants fa la proposta i l'altre l'accepta; així, el llindar màxim d'ocurrència d'aquestes formes d'actuacions és un en cada segment d'interactivitat de representació i d'aprofundiment.

Contràriament, altres categories, com ara la col·locació dels elements en l'escenari de l'activitat conjunta, per la seva naturalesa són intrínsecament susceptibles de comptar amb un nombre elevat d'ocurrències. Volem insistir, però, en la idea que aquest no és un factor determinant a tenir en compte per a la rellevància de les categories, ja que s'entén que cada categoria juga un paper diferent en l'organització de l'activitat conjunta dels participants i, en conseqüència, és aquesta aportació específica de cada una d'elles el que cal tenir en compte per a la interpretació i comprensió de les formes d'organització de l'activitat conjunta i la seva evolució.

Per acabar, ens remetrem a la categoria *altres actuacions* present en els tres segments d'interactivitat. Cal introduir aquesta categoria per la necessitat metodològica de poder comparar l'evolució de les formes de les actuacions dintre de cada un dels diferents segments d'interactivitat d'un mateix tipus.

3.2. RESULTATS DE L'ANÀLISI DE L'EVOLUCIÓ DE LES FORMES DE LES ACTUACIONS

Organitzarem la presentació dels resultats de l'anàlisi de les formes d'actuacions de les participants en quatre apartats. Els tres primers es corresponen amb els tres tipus de segments d'interactivitat identificats en les fases de joc: el segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari, el de representació dels esdeveniments i el d'aprofundiment en característiques del món gnom i/o humà. Al seu torn, en cada un d'aquests apartats, s'inclouen dos tipus de resultats: primer es descriu la categorització de les formes d'actuacions de les participants corresponent al segment; tot seguit, se'n presenta l'evolució. Finalment, el quart apartat analitza les principals actuacions comunes als tres tipus de segments d'interactivitat.

Abans d'iniciar el recorregut, convé fer algunes consideracions generals respecte de la presentació de les categories. Els comentaris que es fan en cada categoria contenen, en primer lloc, la descripció de la categoria proposada; a continuació, s'assenyalen les principals informacions que recull i l'interès específic de tenir-la en compte en funció de les dimensions que hem explicat anteriorment –iniciativa, participació potenciada i interconnexió. Així mateix, s'introdueixen breus fragments de les dades que il·lustren la forma d'actuació de les participants recollida per la categoria.

Igualment, volem fer algunes precisions respecte de la presentació dels resultats de l'anàlisi sobre l'evolució de les formes d'actuacions. Hem començat elaborant unes taules que recullen les freqüències de cada categoria de forma d'actuació per a cada una de les participants en cada tipus de segment d'interactivitat en el transcurs de totes les fases de joc. Si bé la informació quantitativa que ens proporcionen aquestes taules es complementa amb informació qualitativa, és útil perquè permet copsar, en línies generals, algunes diferències relatives a la presència/absència de les formes d'actuacions i, en conseqüència, perquè caracteritza globalment la participació de la mare i l'infant en l'activitat conjunta que construeixen en cada moment del procés.

No obstant això, per comprendre l'evolució de les formes d'actuacions cal recórrer, a més, a una anàlisi més qualitativa que ens proporcionï informacions complementàries. En primer lloc, informació sobre la lectura de les mateixes taules, ja que, com es desprèn de la presentació i descripció de les categories –i com hem assenyalat en l'apartat anterior–, algunes de les formes d'actuacions, per la seva naturalesa, només tenen probabilitat d'una ocurrència per segment d'interactivitat, mentre que d'altres formes d'actuacions són susceptibles de comptar amb un nombre elevat d'aparicions. En segon lloc, i això és important, informació sobre les característiques que pren la forma d'actuació en la seva evolució al llarg de les fases de joc. Recordem que un dels pressupòsits teòrics i metodològics subjacents a la investigació emfatitza la importància de la dimensió temporal i manté que una mateixa actuació dels participants en un o altre moment de la seqüència té una significació diferent segons l'evolució que s'hagi pogut esdevenir anteriorment o d'allò que es tingui previst per més endavant. Les interpretacions que farem de les actuacions i de les formes

d'actuacions de les participants, doncs, es guiaran per l'objectiu de poder identificar aquesta evolució.

3.2.1. SEGMENTS D'INTERACTIVITAT DE DELIMITACIÓ DE L'ESCENARI

3.2.1.1. CATEGORITZACIÓ ELABORADA PER AL SEGMENT D'INTERACTIVITAT DE DELIMITACIÓ DE L'ESCENARI FÍSIC I SIMBÒLIC: FORMES D'ACTUACIONS DE LES PARTICIPANTS

En el quadre V, que es reproduïx en aquesta pàgina, hi consten les actuacions típiques, les formes que prenen aquestes actuacions i els patrons de formes d'actuacions, així com la seva relació amb les dimensions utilitzades per a la l'anàlisi (iniciativa, participació potenciada i interconnexió) en el segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari.

Quadre V. Relacions entre les actuacions típiques, les formes que prenen, els patrons que configuren i les dimensions implicades^(*) en el segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari

Actuacions típiques	Formes d'actuacions	Dimensions	Patrons de formes d'actuacions
Organització i disposició espacial	a b c d	Iniciativa Participació potenciada Interconnexió Participació potenciada	b - d a - c
Identificació i exploració	e f g h	Iniciativa Participació potenciada Interconnexió Participació potenciada	f - h e - g
Proposta de representació d'esdeveniments	i j k l m n	Iniciativa Participació potenciada Participació potenciada Participació potenciada Interconnexió Participació potenciada	j - l k - n i - m

(*) Les dimensions utilitzades per a la categorització de les formes que prenen les actuacions són: iniciativa, participació potenciada i interconnexió.

(a) Agafa un element del material i el disposa espacialment seguint un determinat ordre de conjunt (acompanyat o no de comentaris verbals sobre on situa l'element).

Sota aquesta categoria es recullen aquelles accions del participant directament relacionades amb la selecció i col·locació dels elements del material que situa formant part del conjunt de l'escenari físic que es va construir. Per aquesta raó, es tracta d'una forma d'actuació que al·ludeix essencialment al comportament no verbal de la mare i de l'infant.

De vegades les participants acompanyen la disposició del material amb diferents tipus de comentaris que versen sobre la mateixa organització espacial.

N: Lo tenemos que poner al medio. [*N. es refereix a una cadireta que farà la funció de casa.*]
(5ª sessió)

M: ¿A ver? Debajo del puente.
(3ª sessió)

Altres comentaris que acompanyen la col·locació es refereixen a identifications del material.

N: La gnoma.
(3ª sessió)

M: Y... a ver. Un nene.
(5ª sessió)

O bé, de vegades, els comentaris es refereixen a l'exploració de certes característiques del material tant físiques com funcionals.

N: Mira, pone posada.
(1ª sessió)

N: Las ranas tienen que estar al agua.
(1ª sessió)

M: La jirafa la pondremos aquí. Aquí. Está al lado de un árbol. Que come.
(1ª sessió)

El més important en aquest tipus de forma d'actuació és la rellevància que mostra, en el decurs de l'activitat verbal i no verbal, la preocupació per construir un decorat de conjunt en un escenari on els elements es van col·locant atenent a les característiques físiques i simbòliques que els participants en destaquen i a les relacions que hi estableixen. Aquests aspectes a partir dels quals els participants situen els diferents elements del material configuren un cert ordre de conjunt en l'escenari que construeixen.

Aquesta categoria que informa sobre la iniciativa dels participants presenta una naturalesa que no exigeix interacció sobre cada un dels elements objecte de la disposició, no és una forma d'actuació necessàriament compartida en què hi hagi una atenció conjunta de mare i infant. En efecte, poden disposar diferents elements sense interactuar, o contràriament, interactuar sobre alguns elements en concret i no sobre d'altres, com es pot observar en els exemples anteriors. Els comentaris que sí que impliquen aquesta interacció queden recollits en les dues categories següents (b) i (c).

Es comptabilitza una forma d'actuació d'aquest tipus cada vegada que la mare o l'infant agafen un element del material i el col·loquen, així com cada vegada que el canvien de lloc, cosa que implica una nova col·locació dins l'estructura de l'escenari. Aquesta categoria té en compte essencialment l'activitat no verbal i, en conseqüència, es comptabilitzen les freqüències de les col·locacions del material. Les verbalitzacions que acompanyen la col·locació no es comptabilitzen si es refereixen a asseveracions del mateix participant sobre el lloc on situa el material, ja que s'entén que són comentaris que acompanyen la col·locació. Ara bé, si els comentaris són relatius a altres aspectes, es comptabilitzen en la categoria corresponent de les que presentem a continuació.

(b) Selecciona un element del material i fa un requeriment a l'altre participant sobre la disposició espacial.

Ens trobem davant d'una forma d'actuació d'aquest tipus cada vegada que un dels participants al·ludeix a un element concret del material –que pot agafar o no– i es dirigeix a l'altre participant demanant-li la col·laboració per seleccionar el lloc on ha de situar-lo o demanant-li l'acord sobre el lloc on l'ha col·locat.

[M. acaba de col·locar un troll i ha dit que estava amagat.]

N: ¿Y este? *[N. mostra un troll a M.]*

M: También.

N: ¿Aquí?

M: Así, escondido. *[Mira on ha posat N. el troll.]*

(1ª sessió)

Amb aquesta categoria obtenim informació sobre la participació potenciada i sobre el grau d'interconnexió, ja que el fet que un dels participants faci requeriments a l'altre implica tenir-lo en compte i incorporar-lo a l'activitat; d'aquesta manera intenta assegurar que l'activitat sigui realment conjunta.

(c) Formula espontàniament comentaris sobre la disposició o organització espacial dels elements col·locats per l'altre participant.

Aquesta categoria es refereix als comentaris i suggeriments sobre la disposició i organització espacial que fa l'altre participant d'alguns elements del material. En alguns casos expressen acords.

[N. ha canviat de lloc un element del material després d'un comentari de M.]

M: ¡Ah! Eso sí, Nora.

(1ª sessió)

[N. està pendent de la col·locació d'un element del material que fa M.]

N: Muy bien.

(3ª sessió)

També expressen desacords o, més aviat, suggeriments sobre la ubicació concreta de l'element que ha efectuat l'altre participant.

[N. ha col·locat un paller en el camí que porta a una casa.]

M: Hombre, no. Cómo va... Pero cómo va a estar aquí en medio del camino.
(1ª sessió)

[M. acaba de col·locar els trolls.]

N: Pues los trolls tienen que estar en la cueva.
(4ª sessió)

[N. ha col·locat una cadireta que fan servir de casa al mig de l'escenari i M. l'ha canviat de lloc.]

N: No, aquí. [Torna a posar la cadireta al mig de l'escenari.]

M: Bueno, pero no la pongamos en medio del bosque.

N: Toma, bosque.

M: Si ponemos una casa tan grande, esto parece miniatura.
(5ª sessió)

Els exemples anteriors mostren identificacions i exploracions de característiques físiques i funcionals dels elements, així com relacions entre elements, que són aportades per la negociació entre mare i infant; però es fa evident la supeditació d'aquestes intervencions a la necessitat de posar-se d'acord sobre la ubicació espacial d'aquests elements en l'escenari que construeixen conjuntament, de manera que, en alguns casos, obliguen la mare a introduir explicacions sobre les característiques dels elements.

En aquesta categoria, el grau d'interconnexió es fa palès pel fet que aquesta forma d'actuació està clarament i estretament vinculada a una forma d'actuació anterior de l'altre participant.

(d) Després del requeriment de l'altre participant, formula comentaris sobre la disposició i/o organització espacial dels elements.

En aquesta categoria es recullen intervencions que fan les participants bàsicament com a resposta a una demanda, un comentari o un desacord expressat per l'altre sobre la col·locació dels elements en l'escenari de conjunt.

[M. acaba de col·locar un pont.]

N: Hombre, ¿tan cerca?

M: Bueno, pues lo ponemos más lejos.

(1ª sessió)

[N. ha col·locat un paller.]

M: ¿En medio del río lo pones? ¿Otra vez?

N: ¿Otra vez? Pues aquí.

(1ª sessió)

En termes generals, apareixen comentaris relatius a l'acceptació dels suggeriments de l'altre sobre la disposició inicial dels elements; també en l'activitat no verbal del subjecte es reflecteix aquesta acceptació, ja que els comentaris sovint acompanyen un canvi, una rectificació de la ubicació del material en l'escenari de conjunt.

El que és important en aquesta categoria és precisament com, en els casos de desacord sobre la col·locació d'un element, mare i infant arriben a un acord, i posen de manifest les representacions mútues, després d'un procés de negociació que permet construir significats compartits entorn de la col·locació dels elements en l'escenari.

En aquesta forma d'actuació no té en compte la iniciativa dels participants perquè la participació del subjecte no és espontània, sinó que es produeix com a resposta a un requeriment de l'altre i informa sobre la participació potenciada. Així mateix, la mateixa formulació de la categoria té en compte un grau d'interconnexió entre les intervencions ja que es relaciona amb un requeriment anterior de l'altre participant.

Per la seva natura, és una categoria molt relacionada amb la categoria (b) de l'altre participant. Tenim, en conseqüència, un possible patró interessant de formes d'actuacions articulades dels participants: (b) d'un participant seguida de (d) de l'altre participant.

(e) Selecciona un element del material i formula espontàniament comentaris sobre aquest element (sense disposar-lo espacialment seguint un ordre de conjunt).

Aquesta categoria recull fonamentalment comentaris constituïts per afirmacions que versen sobre la identificació de l'element del material en

qüestió o sobre alguna de les seves característiques. De vegades, algunes d'aquestes afirmacions o alguns suggeriments es presenten en forma de preguntes que, en realitat, no compleixen tant una funció d'interrogació com d'afirmació.

[M. agafa un pelicà del material que queda per col·locar.]

M: ¿Has visto que éste es un pelicano, Nora?

(1ª sessió)

Aquesta forma d'actuació és essencialment de tipus verbal i es considera independent de les manipulacions que mare i infant estiguin fent en relació amb el material. Habitualment, quan fan aquests comentaris, pot ser que no hi hagi cap tipus de manipulació sobre l'objecte, perquè acaben de col·locar-lo o perquè el col·locaran posteriorment; en qualsevol cas, l'atenció del subjecte que realitza aquesta forma d'actuació se centra en la identificació i exploració de les característiques, i la preocupació per la col·locació queda en segon terme. Aquesta col·locació, doncs, es comptabilitza com a pertanyent a la categoria (a).

De vegades, els comentaris que fan les participants sobre un element impliquen atribucions de caràcter simbòlic al material.

[M. anteriorment ha col·locat un gnom al mig d'un pont i acaba de col·locar-ne un altre assegut al costat del pont.]

M: Mira, éste está esperando al que viene por el puente.

(1ª sessió)

N: La gnoma.

(1ª sessió)

[M. ha identificat un gnom com a David.]

N: Éste no es el gnomo.

(3ª sessió)

[N. busca el gnom que fa de David i el troba.]

N: Éste. El David es éste.

(5ª sessió)

En definitiva, aquestes formes d'actuacions d'identificació i exploració de les característiques dels elements que són seleccionats del conjunt i sobre

els quals fan comentaris d'aquest tipus, són importants perquè les participants assoleixin un cert vocabulari comú i mínimament compartit sobre com entendre els elements, les funcions que els atribueixen i allò que poden fer-ne. En aquest sentit sembla rellevant per a la delimitació progressiva de l'escenari físic i simbòlic que van construir els participants.

(f) Selecciona un element del material i requereix l'altre participant sobre les característiques, d'aquest element.

Aquesta categoria es refereix al fet que un dels participants identifica algun dels elements del material i formula una qüestió a l'altre relacionada amb les característiques d'aquests elements que poden ser de naturalesa diversa.

Sovint aquestes característiques de les quals un participant demana a l'altre informació d'identificació o exploració tenen importància per a la configuració de l'escenari físic i simbòlic. Efectivament, atenent a les seves característiques físiques, sovint es col.loca l'element del material en un o altre lloc i igualment, segons les característiques que els participants posen en relleu, aquest element pot complir una o altra funció en el desenvolupament de la història posterior que es representarà en el marc de l'activitat conjunta que hem identificat com a segment d'interactivitat de representació d'esdeveniments.

M: ¿Esto qué es, Nora?
(1ª sessió)

M: ¿Cuál es el David?
(1ª sessió)

Aquesta forma d'actuació informa més directament sobre la dimensió de participació potenciada amb el requeriment que planteja a l'altre participant. Val a dir que l'altre pot respondre o no a aquest requeriment, i la seva forma d'actuació es recull en la categoria (h), com veurem a continuació.

(g) Formula espontàniament comentaris sobre un element seleccionat per l'altre participant.

Les intervencions que es registren en aquesta categoria versen sobre elements que han estat identificats anteriorment per l'altre; són comentaris que es concreten en preguntes, demandes d'informació, expressió de desacords o correccions d'identificacions errònies, o suggeriments sobre la relació establerta per mare i infant entre un element i el rol que se li ha atribuït.

[N. ha agafat un tamboret i l'ha col·locat al mig de l'escenari que estan construint amb la mare.]

N: El taburete es la casa.

M: ¿De quién?

(1ª sessió)

[N. intenta seleccionar d'entre tots els gnoms mascles aquell al qual han atribuït el paper de David, però no el troba.]

M: Pues el gnomo no está hoy. A lo mejor se ha ido de paseo. Cogemos otro que haga de David, ¿no?

(4ª sessió)

M: Y un nene. *[Ha agafat una gnoma petita.]*

N: No, esto es la nena.

(5ª sessió)

Aquests comentaris es fan espontàniament i informen sobre la interconnexió, perquè qui formula els comentaris ho fa sobre un element que ha estat prèviament seleccionat, identificat o caracteritzat d'alguna manera per l'altre participant; això implica que ambdós participants tenen centrada la seva atenció sobre el mateix element i que una de les participants mostra interès per seguir de prop la intervenció de l'altra.

(h) Després del requeriment de l'altre participant, formula comentaris sobre les característiques d'un element del material.

Es tracta fonamentalment de respostes a les demandes d'identificació o d'etiquetatge que rep el subjecte sobre algun element. Aquestes respostes es tradueixen sovint en l'aportació de noms genèrics o comuns, o bé noms

propis (David, Lisa, Switt) que, com assenyalàvem en els casos anteriors, són producte de la relació establerta entre elements del material i atribució de personatges.

En aquesta forma d'actuació, el participant no pren la iniciativa, ja que és l'altre qui en requereix la participació. Informa, doncs, sobre la participació potenciada. En aquest sentit, la dimensió relativa a la interconnexió entre les actuacions és present pel fet que aquesta forma d'actuació (h) està relacionada amb una altra forma d'actuació prèvia de l'altre participant (f). Aquestes actuacions coordinades proporcionen un patró de formes d'actuacions interconnectades: (f) d'un participant seguida d' (h) de l'altre.

N: ¿Qué es? [*Mostra un element del material a M.*]

M: Pero si es un burrito.

(1ª sessió)

M: ¿Cómo se llama, que no me acuerdo? [*Mostra la guineu.*]

N: Switt.

(2ª sessió)

M: ¿Ésta es la Lisa? [*Mostra una gnoma a N.*]

N: La tengo yo. [*La dona a M.*]

(5ª sessió)

(i) Formula espontàniament propostes de representació d'esdeveniments.

Aquesta categoria recull aquelles intervencions, essencialment de naturalesa verbal, en què un dels participants suggereix un esdeveniment que pot concretar-se de manera immediata en actuacions conjuntes de representació.

La idea important en la formulació de propostes de representació d'esdeveniments que un dels participants realitza en el marc d'aquest segment de delimitació de l'escenari és que es tracta de propostes no acceptades per l'altra participant. En el moment en què són acceptades i establertes de comú acord per totes dues, passem a una organització

diferent de l'activitat conjunta que anomenem segment d'interactivitat de representació d'esdeveniments.

El plantejament d'aquestes propostes pot fer-se de diverses i múltiples maneres, que varien en funció del grau de tancament i d'obertura de la proposta i, en conseqüència, en funció del marge que deixen a l'altre participant per definir-s'hi. Una primera, i molt concreta, formulació de la proposta pot referir-se de manera més o menys explícita a uns personatges que realitzaran unes determinades accions.

M: Hoy lo que podríamos hacer es que fueran a dar un paseo por el bosque como han hecho en la peli, ¿no?
(2ª sessió)

Una altra manera de fer una proposta de representació és a través d'una distribució de rols que mare i infant adopten en representació dels elements del material als quals atribueixen uns determinats papers.

M: Va. Y ahora tú. Va. Tú, tú haces mover los... Tú haces...
(1ª sessió)

Aquesta categoria fa referència a la iniciativa d'un dels participants que és qui fa la proposta, a la seva participació espontània i també, implícitament, a l'actuació de l'altre participant que no accepta la proposta.

(j) Fa un requeriment a l'altre participant perquè formuli propostes de representació d'esdeveniments.

Aquesta categoria es refereix a demandes explícites que fa un dels subjectes perquè l'altre proposi algun tipus d'esdeveniment per representar. Es tradueixen en preguntes que acostumen a ser molt obertes.

M: ¿Cómo jugamos hoy con los gnomos, Nora?
(2ª sessió)

M: ¿Cómo jugamos, Nora?

N: Como quieras, jugamos. No lo hacemos igual como la tele, ¿eh?

M: ¿No? ¿Cómo jugamos? ¿A ver, explícame? Va. Tú dime cómo jugamos.
(3ª sessió)

En aquesta categoria a participant pren la iniciativa per donar un major control a l'altre sobre un aspecte important del que succeirà a continuació. Informa sobre la participació potenciada i porta implícita una interconnexió en el sentit que s'intenta aconseguir que l'altre actuï d'una manera determinada en resposta al requeriment que se li ha plantejat.

(k) Formula propostes de representació d'esdeveniments i fa un requeriment a l'altre participant perquè faci comentaris sobre aquestes propostes.

Respecte de la categoria anterior, aquesta forma d'actuació suposa un major control del traspàs d'un participant a l'altre: no demana a l'altre que faci una proposta, sinó que la fa ell mateix i després li'n demana comentaris. Ara bé, és important tenir en compte el matís de negociació que comporta, ja que implica una atenció conjunta en relació amb el tema de la proposta i un interès per part de qui l'ha formulada per conèixer les impressions del seu interlocutor. Informa sobre la participació potenciada.

(l) Després del requeriment de l'altre participant, formula propostes d'esdeveniments per representar.

Entenem aquesta categoria com les respostes, en forma de propostes d'esdeveniments, a les demandes de l'altre.

Informa essencialment sobre la participació potenciada, ja que té relació amb la forma d'actuació de l'altre participant que es recull en la categoria (j). En certa mesura, és un exemple de resposta a la cessió del control que fa l'altre en la seva demanda. Ara bé, convé recordar que en el marc d'aquest segment d'interactivitat les propostes no són acceptades i, per tant, la forma d'actuació d'aquesta categoria, que és una resposta en forma de proposta d'esdeveniment per representar, no connecta amb el que espera l'altre i no és acceptada. Un possible patró a observar és: (j) d'un participant i (l) de l'altre.

(m) Formula espontàniament comentaris sobre les propostes de representació d'esdeveniments realitzades per l'altre participant.

Aquesta categoria depèn de l'existència de les categories (i) i (l) de manera que la seva no existència n'impossibilita la presència (m). En efecte, aquesta categoria (m) pressuposa l'existència, en un dels dos membres de la díada, d'una proposta d'esdeveniment per representar feta espontàniament (i) o bé a requeriment de l'altre (l). Consisteix en demandes d'informació sobre la proposta feta anteriorment.

M: Hoy lo que podríamos hacer es que fueran a dar un paseo por el bosque como han hecho en la peli, ¿no?

N: ¿En la peli? ¿Qué quiere decir en la peli?

(2ª sessió)

Pel fet que es relaciona amb actuacions anteriors i que implica una demanda, aquesta categoria està interconnectada amb l'anterior actuació de l'altre i amb la consegüent, si l'altre respon al requeriment. Informa sobre el grau d'interconnexió. Així mateix, suposa un intent d'aclarir i de negociar la proposta, malgrat que aquesta no serà acceptada ja que està dins del segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari, i va més enllà de les propostes que simplement no s'accepten.

(n) Després del requeriment de l'altre participant, formula comentaris sobre les propostes de representació d'esdeveniments realitzades per l'altre.

Es refereix fonamentalment a comentaris sobre els requeriments de l'altre per formular propostes d'esdeveniments.

M: ¿Cómo jugamos hoy con los gnomos, Nora?

N: Como quieras, jugamos. No lo hacemos igual como la tele, ¿eh?

(3ª sessió)

Informa sobre la participació potenciada i implica un patró (k) d'un participant, seguit de (n) de l'altre.

(o) Altres actuacions.

En aquesta categoria es recullen aquelles formes d'actuacions de naturalesa essencialment verbal que no s'han considerat rellevants per a l'anàlisi del segment d'interactivitat i que, en conseqüència, no es poden inscriure en cap de les categories assenyalades.

3.2.1.2. EVOLUCIÓ DE LES ACTUACIONS EN ELS SEGMENTS D'INTERACTIVITAT DE DELIMITACIÓ DE L'ESCENARI

Per abordar l'evolució de les actuacions analitzades en aquest segment d'interactivitat ens referirem fonamentalment a les diferents formes d'actuacions que es poden relacionar més directament amb cada un dels tres tipus d'actuacions típiques que empren els participants per a la delimitació de l'escenari: l'organització i disposició del material, la identificació i exploració dels elements del material i les propostes de representació d'esdeveniments. En efecte, com veurem, trobem certes evolucions al llarg de la seqüència segons l'èmfasi o la rellevància que les formes d'actuacions de les participants donen a les actuacions típiques en cada un dels segments de delimitació de l'escenari. Començarem, però, amb unes consideracions generals a partir de les dades de la taula III, reproduïda a la pàgina següent.

La taula III presenta el total de freqüències de les formes d'actuacions analitzades en el marc d'aquest segment d'interactivitat al llarg de totes les fases de joc. Una primera observació que es desprèn de la lectura de la taula fa referència a la diferència important que existeix entre l'elevat nombre de freqüències corresponents a la primera sessió, d'una banda, i la resta de sessions posteriors, d'una altra. Convé recordar que el segment de delimitació de l'escenari de la primera sessió té una durada temporal (10' 30") molt superior als altres (una mitjana de 1' 30" aproximadament).

Taula III. Freqüències de les formes d'actuacions analitzades en l'SI de delimitació de l'escenari físic i simbòlic (DE)

Actuacions	1a sessió			2a sessió			3a sessió			4a sessió			5a sessió			6a sessió			Total	
	DE		M	DE		M	DE		M	DE		M	DE		M	DE		M	DE	
	M	N		M	N		M	N		M	N		M	N		M	N		M	N
(a)	64	37	11	2	10	-	10	-	10	-	10	-	4	3	11	1	6	1	116	44
(b)	6	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	8
(c)	17	10	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	18	13
(d)	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4
(e)	17	4	-	1	1	3	-	3	-	2	6	1	3	3	3	3	3	3	29	12
(f)	5	3	-	-	4	-	2	1	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	14	5
(g)	1	4	-	-	-	-	2	-	2	-	-	4	2	2	2	2	2	2	3	12
(h)	3	5	-	-	-	1	2	-	2	-	-	2	1	-	-	-	-	-	5	9
(i)	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
(j)	-	-	4	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	1
(k)	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
(l)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(m)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(n)	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
(o)	4	4	3	2	5	8	3	3	3	3	2	3	-	-	2	3	-	-	17	20
Total per sessió	122	79	20	7	26	11	19	8	19	8	4	6	23	11	12	7	17	20	116	44

En termes generals, podem interpretar aquest fet a partir del sentit global d'aquest tipus de segment d'interactivitat, en què és important l'establiment d'una definició inicial de la situació. En efecte, si entenem que aquesta és una funció que compleix la delimitació de l'escenari que obre la fase de joc de cada sessió, si es vol, és encara més essencial en el cas de la primera sessió: suposa el primer contacte de les participants amb el món dels gnoms i, ben especialment, amb el material que se'ls proporciona.

Resumint les dades de la taula III en les freqüències totals per a les formes d'actuacions relacionades amb cada un dels tres tipus d'actuacions típiques utilitzades per a la delimitació de l'escenari, obtenim la taula IV, que es reproduïx a la pàgina següent.

En les dades que presenta aquesta taula IV es palesen clarament les diferències entre la primera sessió i les altres en el sentit que comentàvem anteriorment. A més, es fan encara més evidents les diferències entre la dedicació als tres tipus d'actuacions típiques al llarg de les fases de joc. En concret, en la primera sessió la dimensió primordial sobre la qual la mare i la nena centren l'activitat conjunta és l'organització i disposició espacial dels elements del material en l'escenari; alhora, també és important l'esforç que dediquen a la identificació i exploració dels elements que van situant. A partir de la segona sessió, el nombre de formes d'actuacions relatives a aquestes actuacions típiques decreix ostensiblement i es mantenen dins d'un interval de 7 a 21 formes d'actuacions totals de les participants per a l'organització i disposició espacial, i un interval d'1 a 18 per a la identificació i exploració dels elements.

En la segona i tercera sessions, adquireixen importància les actuacions relacionades amb les propostes de representació d'esdeveniments. Tot i que el nombre absolut de freqüències que presenta la taula IV no és gaire elevat, es tracta de formes d'actuacions que, en principi per la seva naturalesa, no són susceptibles de comptar amb aquest nombre elevat (com per exemple pot ser el cas de la disposició espacial d'elements). El fet que hi hagi en aquestes dues sessions set formes d'actuacions relacionades amb les propostes de representació pot ser suficientment significatiu, com veurem posteriorment en l'anàlisi detallada d'aquestes actuacions.

Taula IV. Freqüències totals de les formes d'actuacions de cada un dels tres tipus d'actuacions típiques de l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Actuacions	1a sessió		2a sessió		3a sessió		4a sessió		5a sessió		6a sessió		Total								
	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T						
Organització i disposició espacial (a, b, c, d)	91	59	150	11	2	13	10	2	12	10	-	10	6	1	7	144	69	213			
	60,7%	39,3%	84,6%	15,4%	83,3%	16,7%	100%		76,2%	23,8%		85,7%	14,3%			67,6%	32,4%				
Identificació i exploració (e, f, g, h)	26	16	42	-	1	1	4	1	5	6	5	11	9	18	6	12	51	38	89		
	61,9%	38,1%	100%		80%	20%	54,5%	45,5%	50%	50%		50%	50%		50%	57,3%	42,7%				
Propostes de representació d'esdeveniments (i, j, k, l, m, n)	1	-	1	6	1	7	7	-	7	-	-	-	-	-	-	14	1	15			
	100%		85,7%	14,3%	100%											93,3%	6,7%				
Total per sessió	118	75	193	17	4	21	21	3	24	16	5	21	25	14	39	12	7	19	209	108	317
% total	61,1%	38,9%	80,9%	19,1%	87,5%	12,5%	76,2%	23,8%	69,6%	30,4%	63,2%	36,8%	65,9%	34,1%							

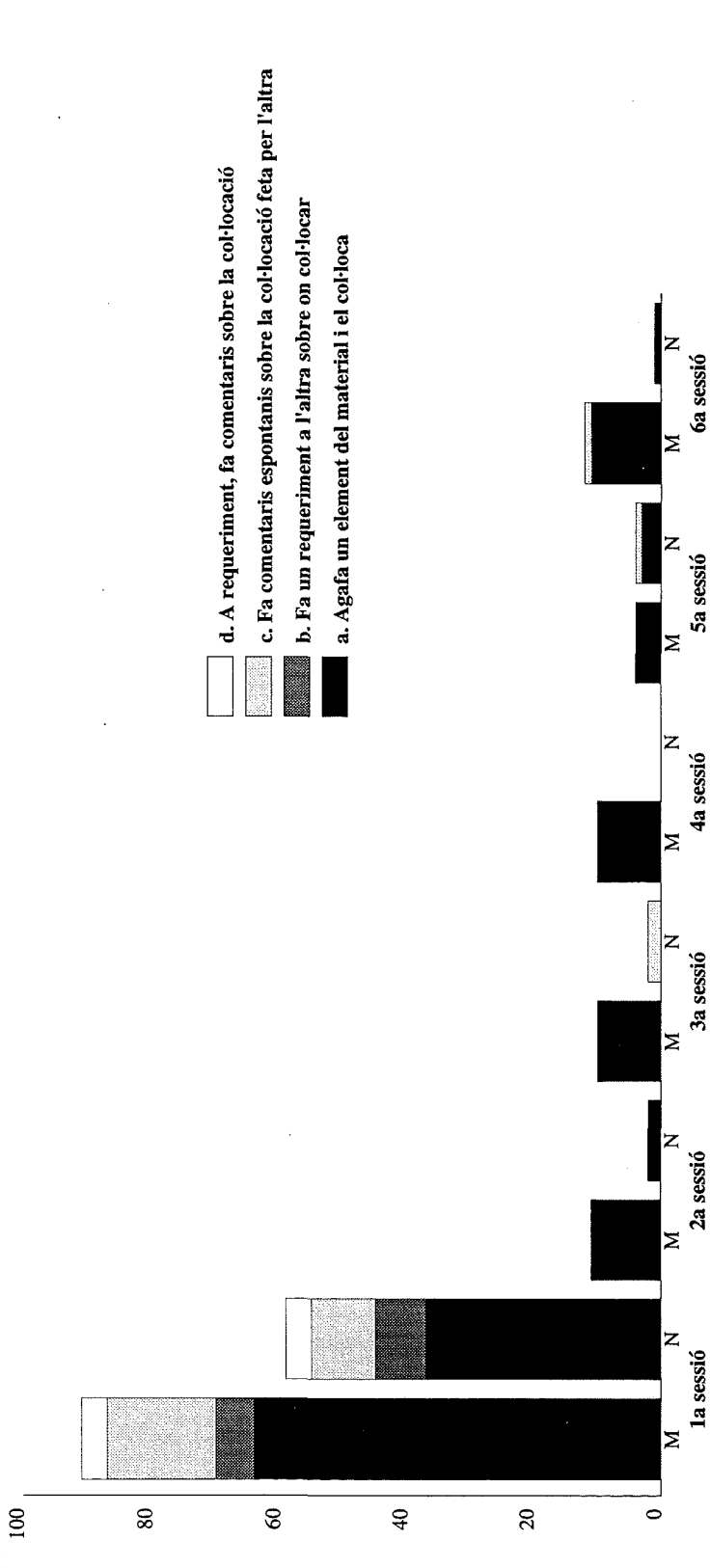
En les sessions quarta, cinquena i sisena no s'aprecia una tendència clara de predomini per un o altre tipus d'actuació, si bé l'atenció que es concedeix a les propostes d'esdeveniments és nul·la. En relació amb les sessions segona i tercera existeix un lleuger augment de les actuacions d'identificació i exploració que, com veurem més endavant, se centren en elements del material vinculats als esdeveniments que volen representar fent especial esment dels personatges principals que realitzaran les accions constituents de l'esdeveniment.

Així mateix, es fa evident, ja en aquestes dades globals, el paper protagonista de la mare en aquestes actuacions i en la manera com es va definint i decantant l'activitat conjunta. Observant els percentatges de participació constatem que la mare controla l'organització i disposició espacial del material en un 67,6% del total de les fases de joc i les propostes d'esdeveniments en un 93,3%. Pel que fa a la identificació i exploració és interessant veure que el control que exerceix es així mateix important en les tres primeres sessions i que a partir de la quarta sessió pràcticament es reparteixen equitativament amb la nena aquest tipus d'intervencions, la qual cosa suposa que l'infant progressa en l'assumpció del control en el segment de delimitació de l'escenari.

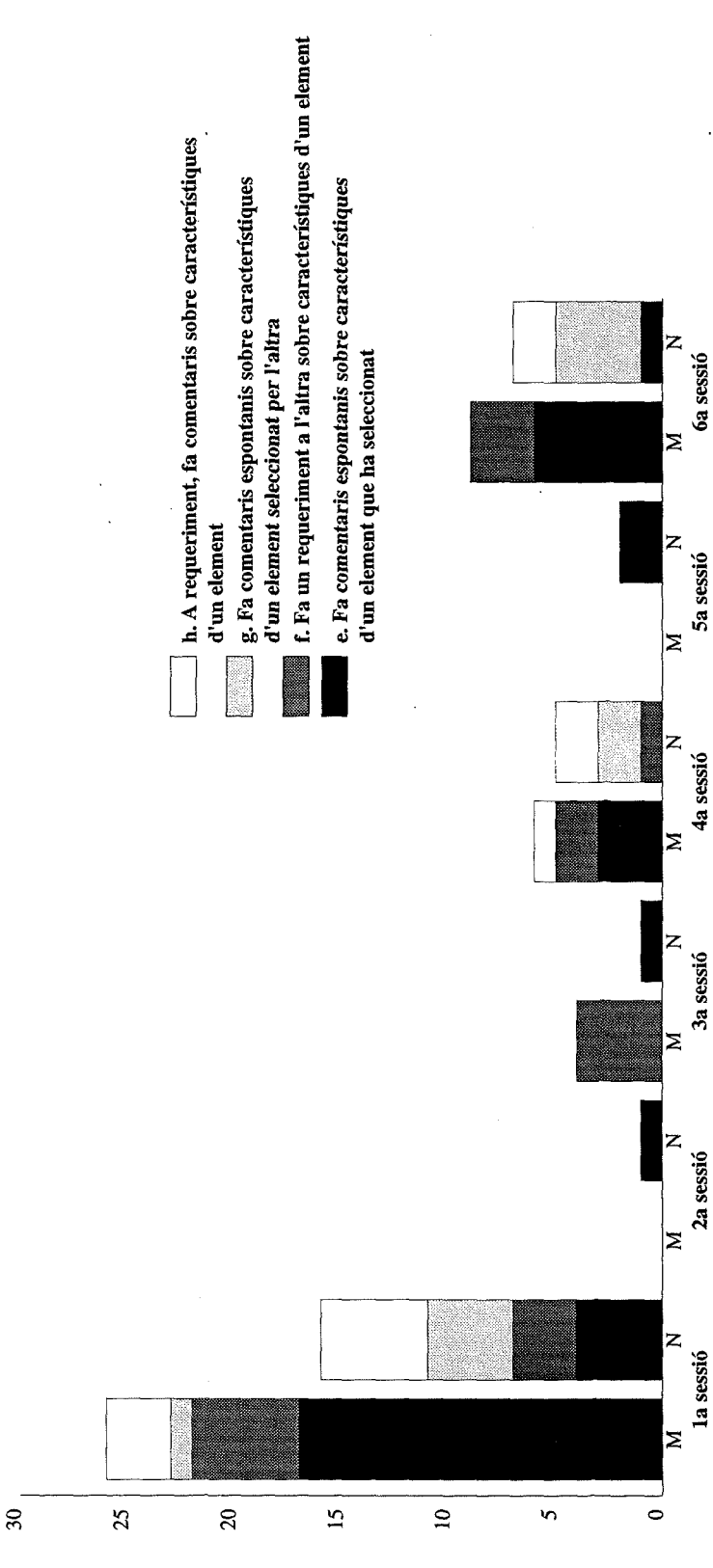
Després d'aquestes apreciacions generals, passarem a una anàlisi més detallada de les formes d'actuacions que configuren aquests tres tipus d'actuacions típiques.

Pel que fa al primer tipus d'actuacions típiques, **l'organització i disposició espacial** dels elements del material, es proposen les formes d'actuacions (a), (b), (c) i (d). Les dades obtingudes en relació amb la categoria (a) *Agafa un element del material i el disposa espacialment seguint un determinat ordre de conjunt*, mostren que la mare efectua la col·locació d'elements en totes les sessions de la seqüència d'activitat conjunta, mentre que la nena només ho fa en la primera sessió i esporàdicament en algunes de les altres. Convé recordar les característiques pròpies del segment d'interactivitat de la primera sessió, en què predomina l'aspecte de composició de l'escenari sobre els altres que hi estan supeditats; en el qual la nena participa, tant de manera espontània com a partir dels requeriments de la mare, tot i que en menys proporció. Vegeu a les pàgines següents els gràfics III, IV i V.

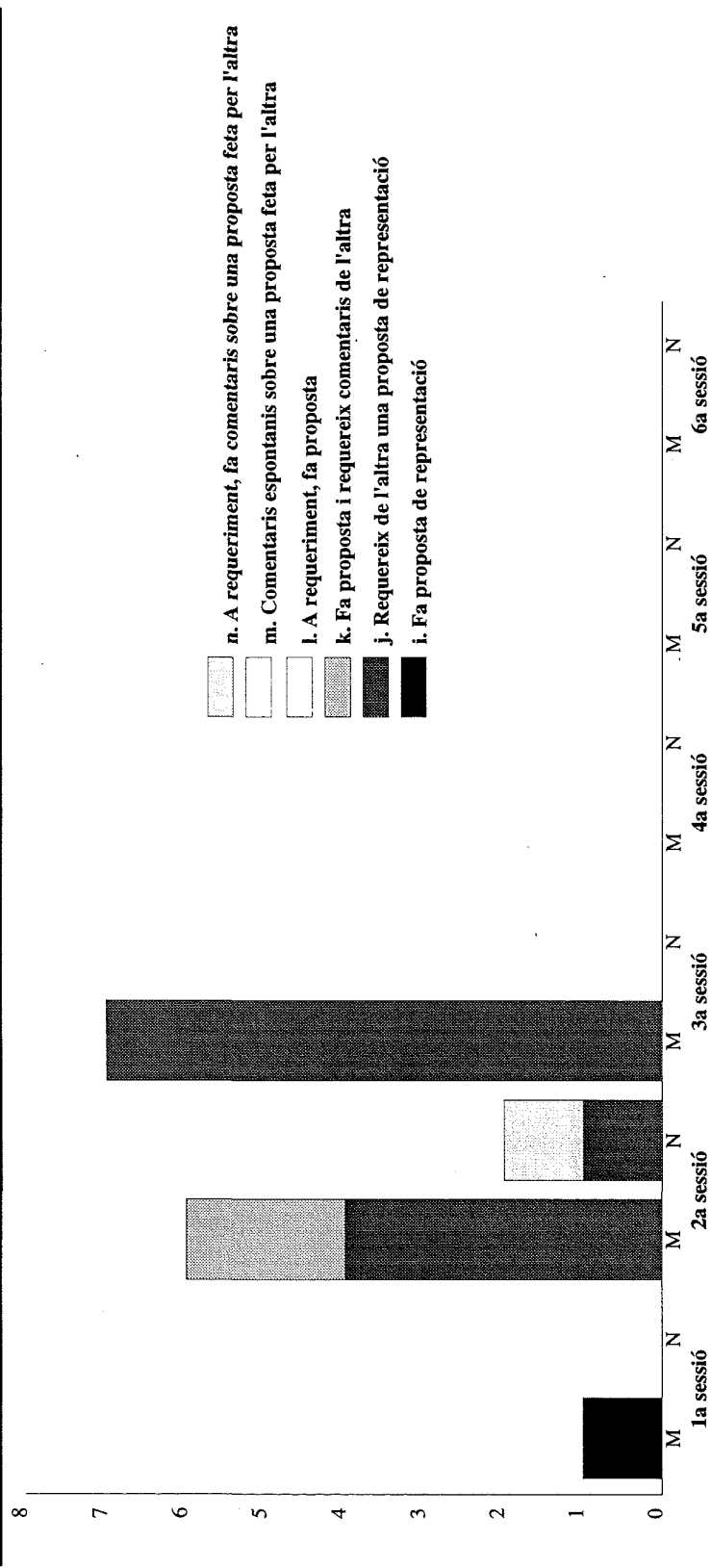
Gràfic III. Freqüències de les formes d'actuacions de la mare i la nena sobre *organització i disposició espacial* del material en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Gràfic IV. Freqüències de les formes d'actuacions de la mare i la nena sobre *identificació i exploració* del material en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Gràfic V. Freqüències de les formes d'actuacions de la mare i la nena sobre *propostes de representació d'esdeveniments en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)*

Com s'observa en el gràfic III relatiu a les freqüències de les formes d'actuacions sobre organització i disposició espacial del material, a partir de la segona sessió disminueix en les dues participants el nombre de col·locacions del material si bé la mare continua efectuant aquesta actuació. De fet, a partir de la segona sessió, la nena participa molt escassament en la col·locació del material i no hi ha intervencions de la mare per demanar la col·laboració de la nena en aquesta tasca, de manera que sembla que la disposició directa del material s'assumís com una de les actuacions que les participants esperen que realitzi essencialment la mare.

D'altra banda, el procés de col·locació dels elements és invariablement el mateix al llarg de totes les sessions: en primer lloc els elements de l'entorn natural i físic com ara arbres, palmeres, ponts, cases, un paller, un pou, etc.; a continuació, els elements susceptibles de ser els personatges més rellevants de la situació, com ara gnoms i gnomes i trolls; i, per acabar, els elements que representen els diferents animals. Ara bé, el fet que sigui la mare qui porta el pes de la disposició i organització espacial dels objectes no implica que la nena se'n mantingui al marge; de fet, la nena segueix l'activitat de la mare i participa espontàniament en l'organització dels elements en l'escenari fent comentaris sobre els elements que va situant l'altra, com veiem, amb la presència de la forma d'actuació de la nena corresponent a la categoria (c) *formula espontàniament comentaris sobre la disposició espacial d'un element col·locat per l'altra participant*. Les actuacions de les participants pel que fa a la col·locació del material proporcionen una idea del grau d'interconnexió entre el que fan mare i infant en relació amb aquest aspecte, en el qual totes dues participen però de diferent manera.

Des de la perspectiva teòrica que ens guia, és interessant constatar la presència dels patrons simètrics de formes d'actuacions $a(N)-c(M)-a(N)$ –després de la col·locació d'un element del material que fa la nena, la mare fa comentaris sobre això, que sovint expressen un desacord, i a continuació la nena modifica aquesta col·locació– perquè són una oportunitat que la mare aprofita per exercir la seva influència. I també el mateix patró iniciat per una col·locació de la mare $a(M)-c(N)-a(M)$. El procés de negociació que es dona en aquests casos proporciona la possibilitat de compartir alguns significats relatius a la ubicació d'alguns elements del material ateses les seves característiques. Aquests tipus de negociació entre mare i infant són especialment destacables i freqüents en

la primera sessió. Podem interpretar que aquests significats són suficients per a les participants, ja que a partir de la segona sessió aquest patró desapareix i només torna a donar-se esporàdicament en la tercera i cinquena sessions en la versió a(M)-c(N)-a(M); en aquest cas és la nena qui, amb els seus comentaris, provoca que la mare rectifiqui alguna col·locació de material, la qual cosa suposa en ella un indicador d'assumpció del control.

En la mateixa línia podem interpretar els resultats relatius a les categories (b) *selecciona un element del material i fa un requeriment a l'altre participant sobre la seva disposició espacial* i (d) *després del requeriment de l'altre participant, formula comentaris sobre la disposició d'un element del material*, que apareixen exclusivament en la primera sessió tant per la mare com per la nena. En aquesta sessió són presents els patrons de formes d'actuacions articulades b(M)-d(N) i b(N)-d(M) que suposen que la mare cedeix el control sobre el tema. Si els requeriments sobre la ubicació del material (b) i els comentaris consegüents de l'altra sobre aquesta qüestió (d) deixen de ser necessaris a partir de la segona sessió, això suposa que ja és un aspecte suficientment compartit i, en conseqüència, l'atenció de les participants ja no necessita estar centrada en l'organització dels diferents elements del material en la configuració de l'escenari.

Com a il·lustració d'un patró de formes d'actuacions b(N)-d(M) presentem un exemple en què apareixen alguns dels comentaris que contribueixen a la configuració progressiva d'un escenari no només físic sinó també simbòlic que es va construint alhora. És fonamentalment la mare qui aporta comentaris sobre alguns elements del material als quals atribueix intencions, desitjos, etc. amb l'explicitació alguns aspectes dels esdeveniments per representar que ella pot imaginar de manera més o menys coherent i que a poc a poc va comunicant a la nena.

[N. fa un requeriment a propòsit de la col·locació d'una gnoma que porta camisa de dormir i una palmatòria a la mà, i M. formula el comentari següent.]

N: ¿Y ésta?

M: ¿Esta? Ay, Nora, me haces daño.

N: *[Estava repenjada sobre la cama de la mare i se'n retira.]*

M: Esta se ha equivocado, porque ésta se iba a dormir, pero no se puede ir a dormir cuando vienen visitas.

(1ª sessió)

Especialment en la primera sessió trobem onomatopeies imitant alguns dels animals que formen part del material, emeses tant per la mare com per la nena mentre col·loquen el material en el conjunt de l'escenari.

M: Hay una rana. "Croac-croac." "Croac- croac."
(1ª sessió)

N: Aquí cua-cua-cua. ¡El cua-cua-cua! "Cua-cua-cua." "Cua-cua-cua-cua-cua-cua."
(1ª sessió)

En resum, a més de col·locar els elements segons les seves característiques, se'n comenten algunes i, de vegades, es produeixen petits processos de negociació en funció de les diferents interpretacions que fan les participants sobre les característiques o trets dels elements.

En termes generals, podem dir que al llarg de tota la seqüència d'activitat conjunta qui porta la iniciativa en la construcció de l'escenari, en **l'organització i la disposició espacial** dels elements del material, és clarament la mare; és ella qui exerceix un control sobre la ubicació del material i va disposant els diferents elements fins que arriba a construir un veritable decorat, decorat que és especialment acurat i harmònic en la primera sessió.

Les interpretacions sobre el fet que la mare assumeixi un major control en aquesta tasca especialment a partir de la segona sessió poden basar-se en dues dades: la primera dada es refereix al fet que es limita bàsicament a col·locar sense fer comentaris –de fet, fins i tot la majoria de col·locacions no van acompanyades de verbalitzacions sinó que l'atenció es dirigeix l'atenció a altres aspectes de la tasca.

La segona dada es refereix al fet que el nombre de col·locacions disminueix. Podem interpretar que l'organització del material fins a fer-ne un conjunt coherent implica una certa capacitat de planificació i anticipació d'allò que es vol anar construint i un objectiu o fita més o menys definits que han de guiar aquesta organització. Fet aquest treball i havent definit en la primera sessió com juguen amb els gnoms, la mare possiblement no necessita esmerçar el mateix esforç per acordar en detall la col·locació dels elements, i això fa que passi a altres aspectes del joc. Si

aquesta qüestió hagués estat important per a ella, les actuacions de requeriment a la nena sobre aquest tema haurien estat privilegiades. Ben al contrari, la nostra interpretació és que la mare considera la gestió d'aquesta tasca, a partir de la segona sessió, com un requisit per iniciar el joc però privilegia la participació de la nena en altres aspectes. En algun sentit podríem interpretar aquesta qüestió en termes de productivitat de l'activitat conjunta. Atès que l'organització espacial està compartida globalment, es dirigeix l'atenció de les verbalitzacions en altres aspectes mentre la mare col·loca el material. Aquests altres aspectes, essencialment, es refereixen als dos grups d'actuacions típiques que comentarem a continuació: identificació dels elements i propostes d'esdeveniments.

Després de les formes d'actuacions més directament vinculades a la disposició espacial dels elements en el decorat de conjunt, comentarem aquelles formes d'actuacions que es refereixen més específicament a la **identificació d'alguns elements i l'exploració d'algunes de les seves característiques**: (e), (f), (g) i (h). Són comentaris sobre les característiques dels elements que no van acompanyats simultàniament de col·locació –tot i que poden precedir-la i seguir-la com es mostra en el patró a(M)-e(M) o e(M)-a(M) i en el corresponent per a la nena.

Si observem la taula IV constatarem que les formes d'actuacions d'aquest segment d'interactivitat, (e), (f), (g) i (h) apareixen en la primera sessió, gairebé desapareixen en les sessions segona i tercera, i en les tres darreres augmenten la seva freqüència (vegeu el gràfic IV). Aquest fet, que en principi pot resultar sorprenent respon, al nostre entendre, i a partir d'una anàlisi qualitativa, a una diferència essencial amb relació a allò que és objecte de la identificació. Ens referim al fet que en la primera sessió els elements que mare i nena identifiquen són múltiples i tan diversos com ho permet la riquesa del material que se'ls presenta i, en conseqüència, van des d'elements de l'entorn natural, com el riu o el camí, fins a elements animats, com els gnoms o els animals. En aquesta primera sessió, pràcticament tots els elements que es van col·locant són, si més no, identificats en tant que se'ls anomena o se'ls posa una etiqueta. A més, alguns són objecte d'una identificació o exploració més detallada a causa de la divergència entre mare i nena sobre el nom o les característiques físiques, funcionals o de comportament de l'element en qüestió. Cal constatar, però, que aquestes identificacions s'inserten en el marc més ampli de l'organització i disposició

del material, i hi estan al servei. Posteriorment, en les sessions següents, el pes de la identificació d'elements per si mateixos en l'activitat de les participants gairebé desapareix, possiblement perquè el material ja es dona per suficientment conegut i compartit i l'atenció passa a centrar-se en altres aspectes que es consideren més rellevants.

Així, en les sessions quarta, cinquena i sisena, la identificació d'elements presenta, de fet, les mateixes característiques de la identificació que trobem en actuacions de les sessions anteriors quan ja estem inscrits dins del segment de representació; són identificacions que es caracteritzen essencialment per una allau d'identificacions d'elements del material que es constitueixen en personatges, i de manera molt més forta i repetitiva ambrelació als personatges protagonistes de l'esdeveniment a representar. Diríem que es tracta d'identificacions molt lligades a la representació posterior, sense la qual no tenen sentit, i que mare i nena ja deuen compartir. En síntesi, estem davant d'un canvi qualitatiu amb relació a allò que és objecte de la identificació –de les característiques del material *per se* a les característiques del que representa el material: rols–, i això reflecteix una nova manera de definir la situació, alhora que suposa un major grau de coneixement compartit: ja no necessiten posar-se d'acord sobre el material sinó sobre el paper que ha de jugar.

Un breu comentari teórico metodològic: aquest cas és un exemple, que no volem deixar de remarcar, de la importància d'haver tingut en compte les formes que prenen les actuacions sense oblidar-ne el contingut específic en l'anàlisi. Com hem vist, en alguns casos fins i tot és necessari apropar-se més en detall a aquest contingut a través de dades qualitatives més concretes per poder interpretar una evolució en les formes de les actuacions que, a partir de les dades exclusivament quantitatives, no hauríem pogut copsar.

Hem de constatar una major presència del patró $e(M)-g(N)$ que del patró $e(N)-g(M)$; gairebé sempre que trobem comentaris espontanis sobre característiques del material en l'activitat de la mare $e(M)$, la nena hi fa també comentaris espontanis $g(N)$, però no a l'inrevés. És a dir, quan la nena fa comentaris espontanis sobre les característiques d'elements, són escassos els comentaris de la mare. Podem inferir que la mare controla i filtra d'alguna manera allò sobre el que entén que és més interessant centrar

l'activitat conjunta amb la nena, i atès que la mare està d'acord amb el contingut d'aquestes intervencions de la nena, no insisteix en el tema. En canvi, quan la mare i la nena no estan d'acord en aspectes importants relatius a característiques dels elements, entaulen un procés de negociació ja que difícilment poden establir un joc conjunt que implica un coneixement compartit sobre aquests elements. De fet, aquest procés es dona sobre alguns elements en la primera, quarta i cinquena sessió, en què trobem els patrons de formes d'actuacions $f(M)-h(N)$ i $f(N)-h(M)$ amb una gran coincidència en la correlació entre les freqüències, com s'observa en la taula III i especialment en el gràfic IV.

En resum, doncs, l'objecte i la forma dels comentaris sobre les característiques del material varia a mesura que evoluciona aquest segment d'interactivitat. En les primeres sessions, especialment en la primera, trobem identificacions dels elements del material en general, amb motiu de la seva col·locació en l'escenari, identificació d'altra banda molt necessària perquè cal que mare i nena es posin d'acord en el nom i les funcions que poden esperar de cada element per poder-s'hi referir i utilitzar-los sense problemes. En les altres sessions, les característiques que destaquen en els elements ja es troben molt més lligades als elements concrets que han de desenvolupar un paper important en la representació posterior, perquè les participants ja han acordat de quins elements es tracta en la primera sessió i ara l'únic que han de fer és identificar i seleccionar els personatges que els calen per a la representació; ja no els interessen els elements per ells mateixos, llevat que sorgeixi una interpretació diferent sobre algun element en concret, cas en què s'inicia un procés de negociació.

Per acabar amb l'evolució de les formes d'actuacions analitzades en el segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari, tractarem les formes d'actuacions relatives a les **propostes d'esdeveniments no acceptades per les participants**, mare i infant.

Com mostra la taula III en relació amb la categoria (i), la proposta d'esdeveniments per representar la fa la mare en la primera sessió. La mare fa requeriments a la nena perquè faci propostes $f(M)$ en les sessions segona i tercera, però la nena no en fa cap. Com hem vist en ocasions anteriors, això no implica que la nena estigui al marge de les demandes de la mare; altrament, la nena, en les sessions segona i tercera, respon als requeriments

de la mare perquè faci propostes, habitualment manifestant-li que sigui ella qui les faci –convé recordar que si la nena hi estigués d'acord i acceptés la proposta de la mare estaríem en un segment d'interactivitat de representació d'esdeveniments.

Podem concloure, doncs, que la mare intenta crear una intersubjectivitat inicial per definir l'esdeveniment per a representar, per concretar l'objectiu de l'activitat conjunta que tindrà lloc a continuació, intentant explícitament i insistentment, en la segona i tercera sessions, que la nena participi en la formulació de la proposta de joc, però la nena no n'assumeix el control i finalment ha de ser la mare qui proposi. Mitjançant aquestes propostes es pot arribar a una negociació sobre allò que han de representar, però, en definitiva, les propostes d'esdeveniments no acceptades en el decurs del segment de delimitació, les fa sempre la mare.

A partir de la quarta sessió, com s'observa en la taula III i en el gràfic V, no apareix cap actuació de la mare ni de la nena amb relació a les propostes d'esdeveniments no acceptades. Suggerim dues explicacions complementàries per comprendre aquest fet. En primer lloc és probable que després de les tres primeres sessions, i concretament després de la segona i la tercera, en què la mare ha insistit en la proposta de joc i han acabat representant esdeveniments rèplica de la pel·lícula, ja no sigui necessari explicitar detalladament a què jugaran i puguin passar directament a altres tipus d'actuacions prioritàries, com per exemple les identificacions dels personatges protagonistes de la representació que vèiem anteriorment.

Per altra banda, també cal tenir present la possible influència de la consigna que es dona als participants abans d'iniciar les fases de joc. Recordem que aquesta consigna és més tancada a partir de la quarta sessió i està relacionada més directament amb els trets del món gnom que es ressalten en la fase de visionat:

- en la quarta sessió: les relacions entre trolls i gnoms,
- en la cinquena sessió: els recursos per demanar i donar ajut en situacions de perill, i
- en la sisena sessió: el cicle vital dels gnoms.

En certa mesura, la consigna pot actuar de substitut de la proposta d'esdeveniments per representar i, en conseqüència, pot ser un element important susceptible d'intervenir en la direcció que els participants donen als esdeveniments que conformen la representació posterior.

La importància del coneixement de les participants sobre el paper que pot tenir la proposta d'esdeveniments –no acceptada quan apareix en el segment de delimitació de l'escenari o compartida quan s'inicia el segment de representació- es palesa en la cinquena sessió, en què es produeix un malentès entre la mare i la nena que pot resultar un exemple aclaridor. Amb motiu de la selecció d'un element del material que la mare proposa per al rol de garsa en la representació posterior, obtenim l'observació següent.

M: Esto hará de urraca que se lleva... ¡cuic! al bebito. [*M. aixeca enlaire la garsa i l'infant.*]

N: No. Aún no.

M: Aún no, pero bueno, yo pongo los personajes.

(5ª sessió)

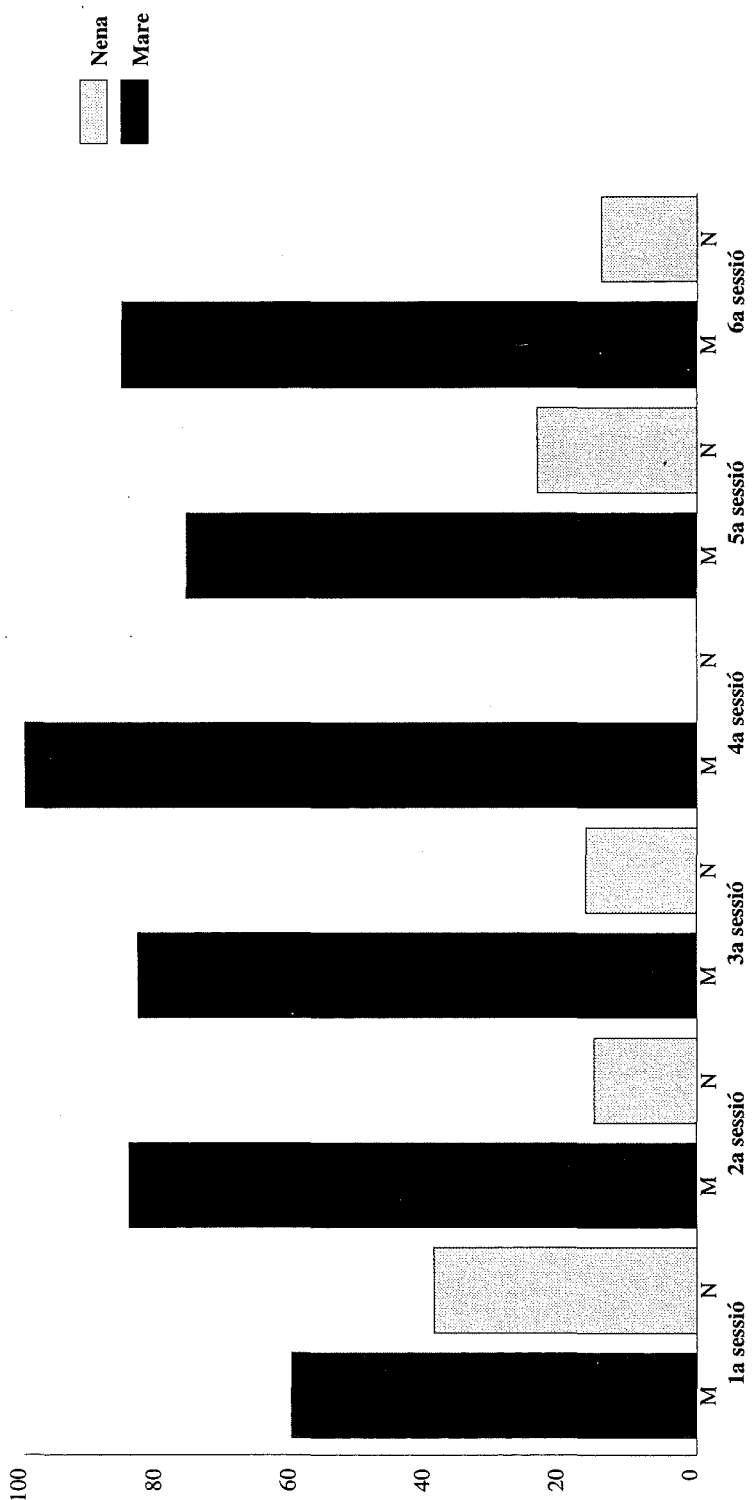
Tal com ho entén la nena, la mare, en la seva primera intervenció, ha formulat una proposta d'esdeveniments. Efectivament, igual que en altres ocasions en propostes d'esdeveniments, la mare ha fet referència a uns personatges i a les accions que realitzen. Però entenem que no era aquesta la intenció de la mare –per aquesta raó no ho hem comptabilitzat com a proposta–, sinó que més aviat pretenia fer un comentari sobre aquest element del material al qual atribueix el paper de garsa. Ara bé, la nena interpreta que es tracta d'una proposta d'esdeveniments, que no li sembla adient i, sense rebutjar l'esdeveniment, expressa que no és el moment de representar-lo, la qual cosa evidencia el malentès i provoca que la mare aclareixi que només està col·locant els personatges que han de participar en la representació posterior. D'alguna manera, entenem que aquest exemple il·lustra que hi ha una certa assumpció del control en la nena, en el sentit que en aquests moments és capaç de decidir, planificar i seqüenciar quan cal representar un esdeveniment concret. D'altra banda, la nena mostra coneixement sobre el fet que un esdeveniment comença a representar-se quan la proposta és compartida i acceptada per totes dues, raó per la qual ràpidament explicita el seu desacord respecte d'iniciar la representació d'aquest esdeveniment.

Podrem comprendre millor la reacció de la nena si afegim informació procedent de les fases de visionat; aquesta diada té molt present aquestes fases ja que reproduïx amb elevada fidelitat l'estructura i seqüenciació de les aventures de la pel·lícula, com veurem en les actuacions relatives al segment de representació. Efectivament, a la pel·lícula l'esdeveniment corresponent a la garsa i el nen gnom a què es refereix la mare apareix en tercer lloc, després de dues aventures d'altres personatges. Possiblement perquè aquest referent és compartit i perquè encara estan en procés de delimitar i preparar l'escenari per a la representació, la mare accepta amb facilitat el comentari de la nena i, de fet, la representació posterior que realitzen està configurada per quatre segments de representació diferents i els tres primers tenen a veure amb les tres aventures del vídeo i en el mateix ordre –de manera que l'esdeveniment de la garsa apareix també en tercer lloc.

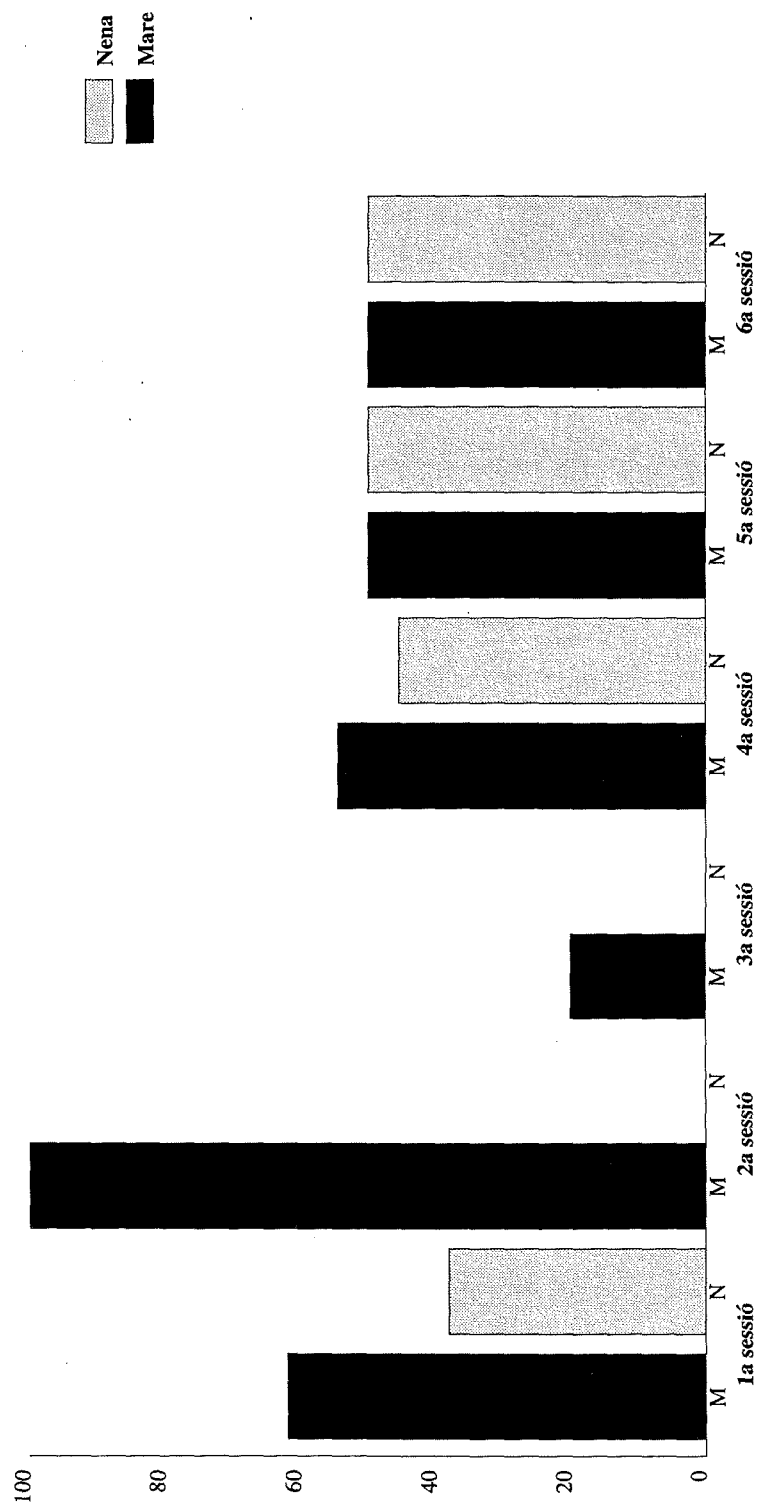
Com a síntesi del control que mantenen les dues participants en relació amb aquests tres grups d'actuacions típiques del segment de delimitació que hem presentat i descrit fent atenció a les diferents formes d'actuacions analitzades, presentem a les pàgines següents els gràfics VI, VII i VIII que il·lustren la participació de la mare i la nena.

Per acabar amb la presentació de l'evolució de les actuacions en el si dels segments de delimitació de l'escenari, reprendrem les dades de la taula III per reinterpretar-les en termes d'iniciativa, participació potenciada i interconnexió en les formes d'actuacions de la mare i la nena. Ens referirem a les tres dimensions en aquest ordre perquè entenem que la informació de la participació potenciada pot constituir un primer indicatiu del grau d'interconnexió que existeix entre les actuacions de les participants i sembla més aclaridor recollir-lo *a posteriori* en els comentaris sobre la interconnexió.

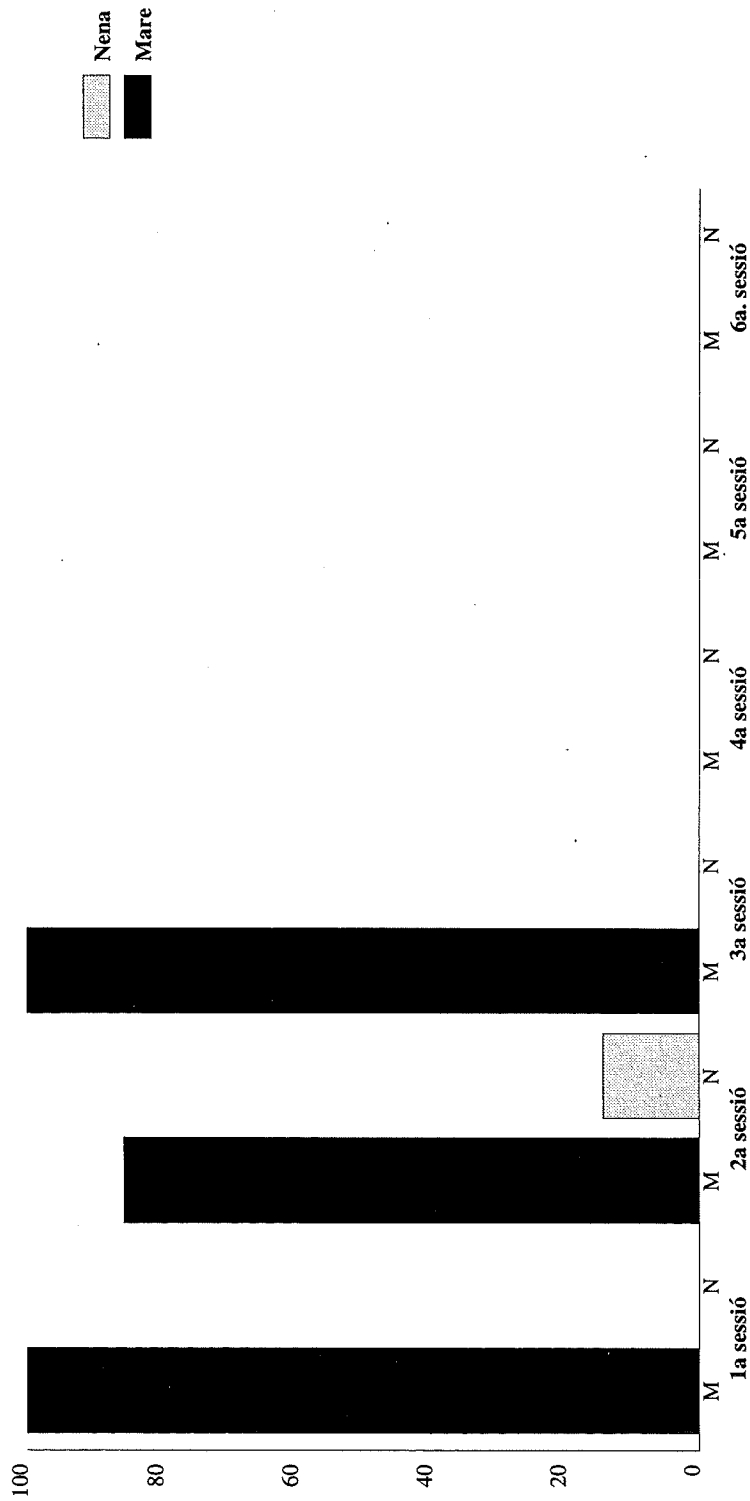
Gràfic VI. Freqüències de les formes d'actuacions sobre organització i disposició espacial del material en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Gràfic VII. Freqüències de les formes d'actuacions sobre identificació i exploració del material en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Gràfic VIII. Freqüències de les formes d'actuacions sobre propostes de representació d'esdeveniments en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Tot i que aquestes tres dimensions estan íntimament relacionades en les diferents actuacions, algunes en reflecteixen més directament una o una altra. En concret, com veurem en les taules V, VI i VII, presentades a les pàgines següents i que analitzem a continuació, hem seleccionat en relació amb la iniciativa de les participants, les formes d'actuacions (a), (e), (i); en relació amb la participació potenciada, els patrons articulats de formes d'actuacions de la mare i la nena (b-d), (f-h), (j-l) i (k-n); i en relació amb la interconnexió, les formes d'actuacions (c), (g) i (m).

A les pàgines següents també es reproduïxen els gràfics IX, X i XI, relatius a les freqüències de les formes d'actuacions que mostren iniciativa, participació potenciada i interconnexió en el segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari.

En primer lloc ens referirem a la taula V, en què apareixen els resultats totals de les tres formes d'actuacions que reflecteixen directament la dimensió d'iniciativa de la mare i la nena. Les dades ens duen a una primera conclusió: en general, la mare pren més la iniciativa que la nena al llarg de tota la delimitació de l'escenari de les fases de joc. Això no implica que la nena no tingui iniciativa; ben al contrari, ja des de la primera sessió, la nena compta amb més del 30% d'actuacions que indiquen iniciativa i autonomia en l'activitat conjunta que es porta a terme en el segment de delimitació de l'escenari.

A partir de la lectura d'aquestes freqüències no s'aprecia cap canvi al llarg de les sessions pel que fa a la iniciativa, ja que, com hem vist, no s'observa que en les primeres fases de joc hi hagi un predomini d'iniciativa d'una de les participants i que en les darreres sessions aquest predomini variï o s'inverteixi en favor de l'altre. La mare manté un major control pel que fa als tres tipus d'actuacions típiques que participen en la delimitació de l'escenari, i un paper preponderant en la definició de l'activitat, tot i que la nena mostra un cert grau d'autonomia ja des de la primera sessió i el manté en les següents. Al gràfic IX s'il·lustren clarament aquests resultats a partir del total d'actuacions d'iniciativa per al conjunt de les fases de joc.

Taula V. Freqüències de les formes d'actuacions que mostren iniciativa de la mare i la nena en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Actuacions	1a sessió			2a sessió			3a sessió			4a sessió			5a sessió			6a sessió			Total			
	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	
(a)	64	37	101	11	2	13	10	-	10	10	10	-	10	15	4	19	6	1	7	116	44	160
(e)	17	4	21	-	1	1	-	1	1	3	-	3	6	3	9	3	3	6	6	29	12	41
(i)	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Total	82	41	123	11	3	14	10	1	11	13	-	13	21	7	28	9	4	13	146	56	202	

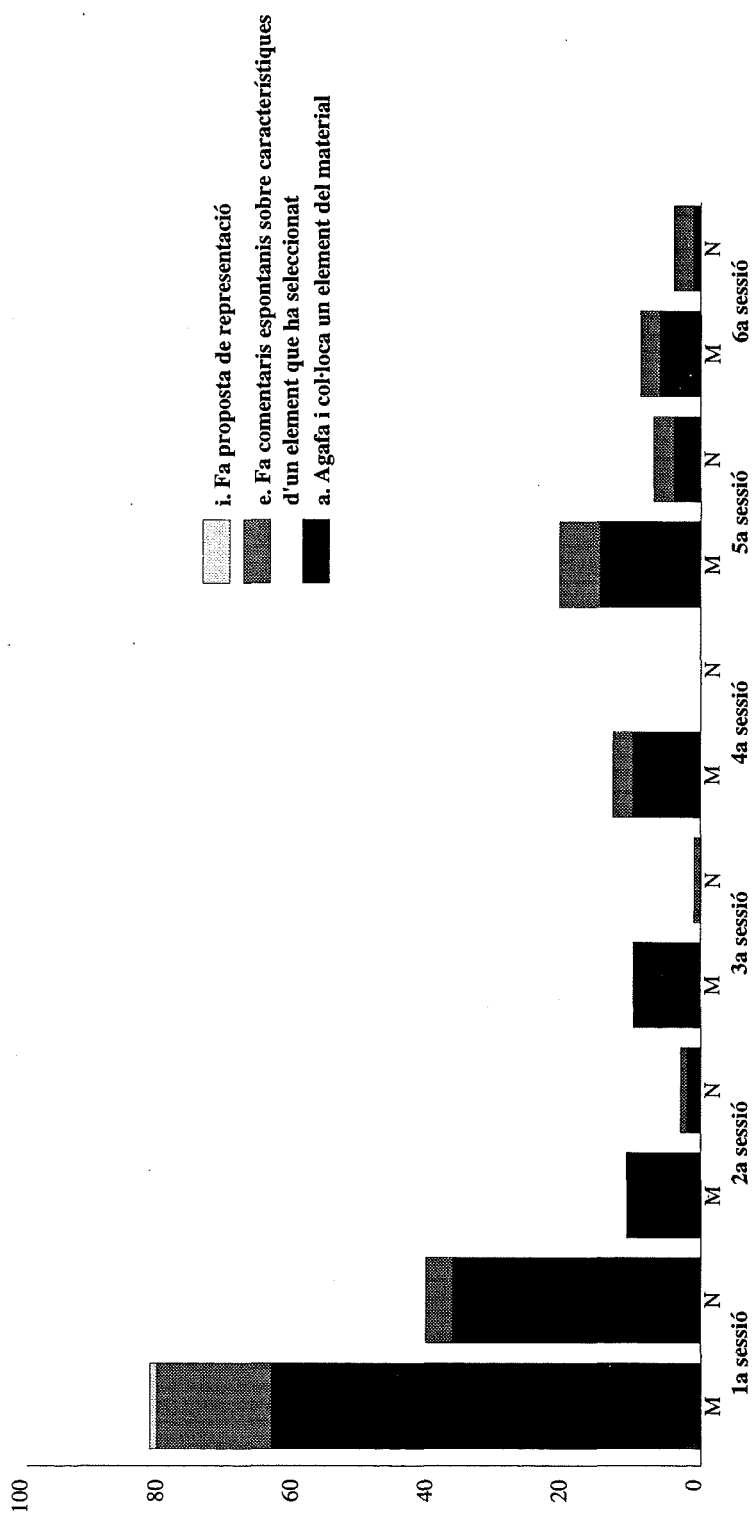
Taula VI. Freqüències de les formes d'actuacions que mostren participació potentada de la mare i la nena en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Actuacions	1a sessió			2a sessió			3a sessió			4a sessió			5a sessió			6a sessió			Total		
	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T
(b)	6	8	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	8	14
(d)	4	4	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	8
(f)	5	3	8	-	-	-	4	-	4	2	1	3	3	-	3	-	1	1	14	5	19
(h)	3	5	8	-	-	-	-	-	-	1	2	3	-	2	2	1	-	1	5	9	14
(j)	-	-	-	4	1	5	7	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	1	12
(l)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(k)	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
(n)	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Total	11	11	22	6	1	7	11	-	11	2	1	3	3	-	3	-	1	1	33	14	47
	7	9	16	-	1	1	-	-	-	1	2	3	-	2	2	1	-	1	9	14	23

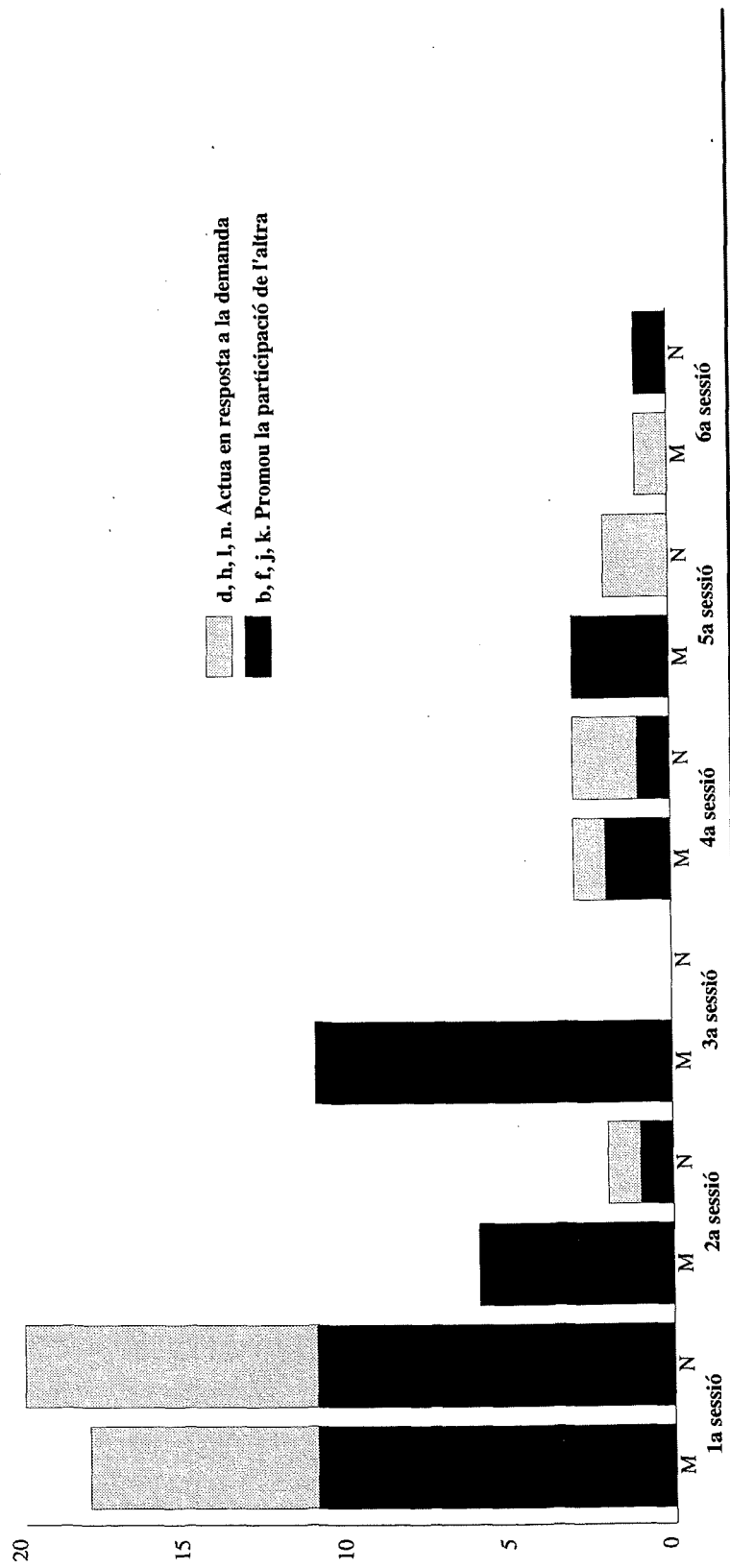
Taula VII. Freqüències de les formes d'actuacions que mostren *interconnexió* entre la mare i la nena en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Actuacions	1a sessió			2a sessió			3a sessió			4a sessió			5a sessió			6a sessió			Total		
	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T
(c)	17	10	27	-	-	-	-	2	2	-	-	-	1	1	2	-	-	-	18	13	31
(g)	1	4	5	-	-	-	-	-	-	2	2	-	4	4	2	2	2	4	3	12	15
(m)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Total	18	14	32	-	-	-	-	2	2	-	2	2	1	5	6	2	2	4	21	25	46

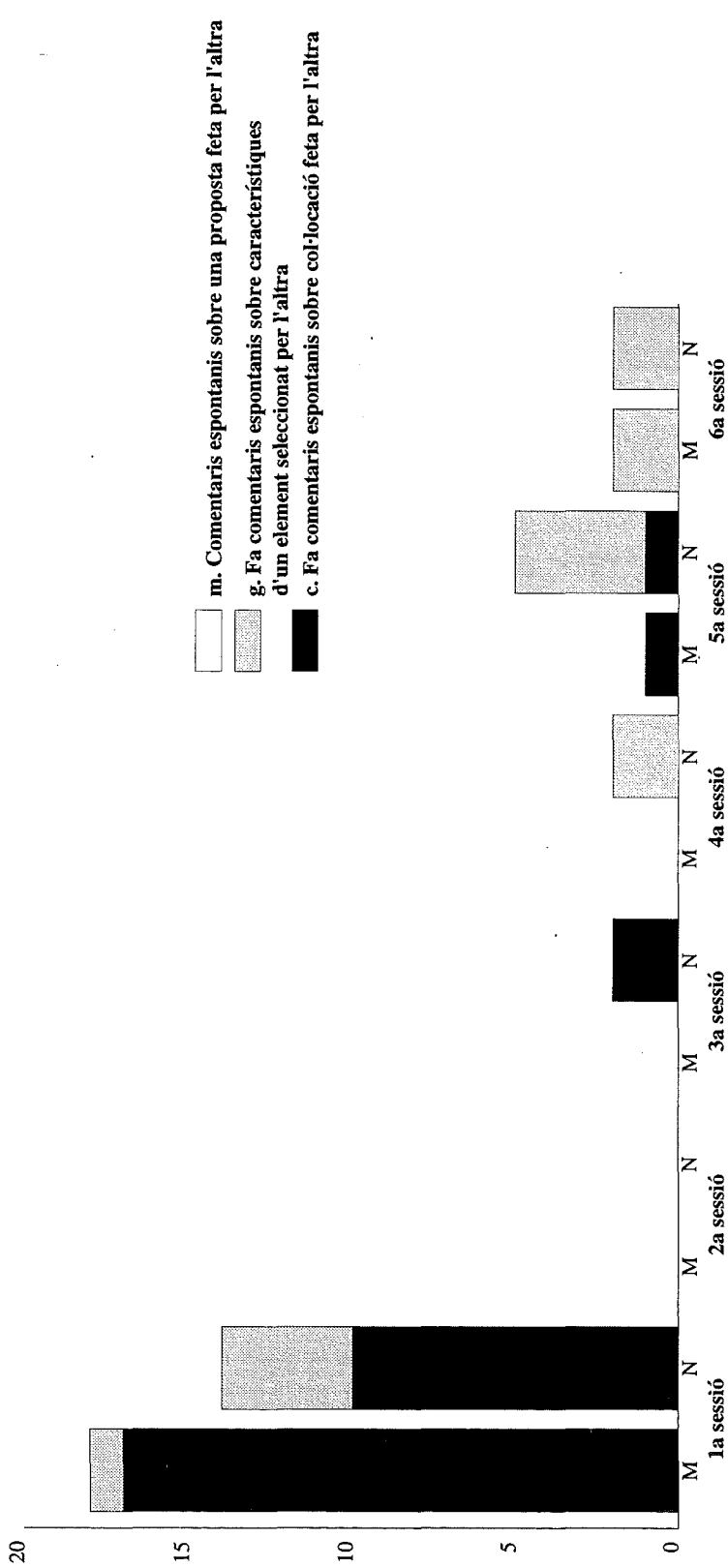
Gràfic IX. Freqüències de les formes d'actuacions que mostren *iniciativa* de la mare i la nena en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Gràfic X. Freqüències de les formes d'actuacions que mostren *participació potenciada* de la mare i la nena en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Gràfic XI. Freqüències de les formes d'actuacions que mostren *interconnexió* entre la mare i la nena en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Pel que fa a la dimensió de participació potenciada que es recull en la taula VI, recordem que pretenem constatar, en primer lloc, si un participant propicia la participació de l'altre mitjançant requeriments; en segon lloc, si aquests requeriments tenen l'efecte desitjat i troben ressò en l'altre mitjançant una resposta al requeriment; i en tercer lloc, ens interessa també copsar si és sempre el mateix participant qui potencia l'actuació de l'altre o si hi ha variacions o evolucions en aquest sentit al llarg de les sessions.

Com hem anunciat anteriorment, en aquest cas, les freqüències de la taula han de llegir-se de manera creuada, en termes de patrons articulats de formes d'actuacions, ja que ens interessa veure si els requeriments troben, o no, resposta. Observem que pràcticament en totes les formes d'actuacions aquesta resposta existeix en més d'un 50% de les vegades, exceptuat el cas de les formes d'actuacions $j(M)-l(N)$. En aquest patró, trobem requeriments de la mare sobre propostes d'esdeveniments que la nena no respon en cap cas. Aquesta diferència tan evident amb les altres actuacions podria explicar-se pel fet que, si la nena formulés una proposta que la mare acceptés, passaríem a estar en l'inici d'un segment de representació. Recordem que en el marc del segment d'interactivitat de delimitació, les propostes de representació no són acceptades per les dues participants. Val a dir que la mare potencia la participació de la nena en la formulació de propostes, però la nena no invita la mare a fer-ho. En aquest mateix sentit, el patró $k(M)-n(N)$ presenta el requeriment de la mare perquè la nena formuli comentaris sobre les propostes, invitació que en aquest cas troba un resposta –amb el benentès que aquesta resposta no implica una acceptació de l'esdeveniment proposat per la mare.

Pel que fa a les actuacions vinculades a la disposició del material, observem que només apareixen en la primera sessió i que mare i nena potencien la participació de l'altra. El fet que no tinguin més presència per a cap participant pot fer suposar que la negociació sobre el tema de la ubicació del material *per se*, en funció de les característiques intrínseques d'aquest material, perd rellevància en l'activitat conjunta que es desenvolupa.

Els requeriments i les respostes en relació amb l'actuació típica d'identificació i exploració de característiques dels elements del material es mantenen durant totes les sessions excepte en la segona, en què desapareixen per complet i en la tercera, on només apareixen requeriments

de la mare que no són respostos per la nena. És pertinent recordar que en aquestes dues sessions, l'interès de les participants està centrat en les propostes d'esdeveniments. En termes generals, convé observar que el nivell de concordança entre requeriments i respostes és elevat. Com mostra el gràfic X pel que fa a les formes d'actuacions $f(M)$ - $h(N)$, la nena respon a la majoria de requeriments de la mare i en el cas de $f(N)$ - $h(M)$ la connexió entre actuacions és absoluta: sempre que la nena fa un requeriment sobre aquesta qüestió la mare hi respon. És probable que la identificació dels elements sigui un tema que preocupa especialment la mare, ja que és imprescindible compartir la manera de referir-se a un element concret per poder desenvolupar una activitat conjunta en què aquest element es veu implicat.

En termes generals, sembla clar que ambdues participants demanen la participació de l'altra i responen a aquestes sol·licituds. Cal explicitar que aquest fet, a més de les implicacions que presenta per a la participació potenciada, també suposa una informació valuosa per revelar el grau important d'interconnexió que existeix entre les actuacions de mare i nena i és un indicador que l'activitat que porten a terme és realment conjunta. Per acabar de matisar aquesta interconnexió, comptem, en la nostra categorització del segment de delimitació de l'escenari, amb les formes d'actuacions que es presenten a la taula VII.

La categoria (m), relativa a les propostes d'esdeveniments, no presenta freqüències. Ens referirem, doncs, a les aportacions de les categories (c) i (g) pel que fa a les actuacions típiques relatives a la disposició espacial i a la identificació-exploració. Pel que fa a la disposició espacial, en la primera sessió apareixen la majoria d'intervencions de les dues participants (27 d'un total de 31); a partir de la segona sessió gairebé desapareixen. El nombre d'intervencions és major en la mare, que sembla controlar més que la nena aquest aspecte -18 (M) i 13 (N).

En relació amb la identificació/exploració dels elements del material, aquesta actuació típica apareix en la primera sessió per a les dues participants, desapareix per a la mare fins a la sisena sessió i per a la nena torna a aparèixer des de la quarta sessió fins a la sisena. Sembla que en aquest tema la nena presenta un elevat grau d'atenció pel que fa la mare i de control sobre aquesta qüestió.

A partir de les dades que mostra el gràfic XI, podem afirmar que les dues participants estan pendents del que fa l'altra i intervenen amb comentaris espontanis a propòsit d'aquestes actuacions. La nena pren un paper clarament actiu des de la primera sessió i, en el cas de la identificació d'elements del material, supera àmpliament l'actuació de la mare.

Podem concloure que entre les actuacions de la mare i la nena corresponents a la delimitació de l'escenari, existeix, i ja des de la primera sessió, una articulació important, un grau d'interconnexió elevat en sentit recíproc i bidireccional: totes dues presenten iniciativa en la delimitació de l'escenari, hi participen activament, potencien la participació de l'altra i fan un seguiment important de les actuacions de l'altra. Tot i que les dades d'interconnexió no mostren diferències entre mare i nena, això no implica, com hem vist, que totes dues tinguin el mateix paper en la definició de la situació ni en el control de l'activitat que realitzen en aquest segment. És la mare qui aporta un 75% de la iniciativa total, un 72% de requeriments que potencien la participació de la nena i un 74% d'atenció de demandes. En aquest sentit, és destacable el seu paper de directriu i la seva responsabilitat en la manera com ha estat definida la naturalesa de l'activitat dins d'aquests segments, alhora que no renuncia a afavorir la contribució de la nena ja que proporciona traspàs del control i el reprèn per respondre a les seves demandes. En síntesi, malgrat que les actuacions típiques que caracteritzen els segments d'interactivitat són les mateixes per a mare i infant i això podria interpretar-se, globalment, en la línia que ambdues tenen el mateix tipus de participació i, fins i tot, que la responsabilitat sobre l'activitat conjunta és no només compartida sinó també simètrica, hem constatat que no és així. Entenem que gràcies a l'anàlisi de les formes que prenen les actuacions, hem pogut identificar les semblances i diferències entre la participació de mare i filla i, especialment, la relació asimètrica que caracteritza l'activitat conjunta.

3.2.2. SEGMENT D'INTERACTIVITAT DE REPRESENTACIÓ D'ESDEVENIMENTS

3.2.2.1. CATEGORITZACIÓ ELABORADA PER AL SEGMENT D'INTERACTIVITAT DE REPRESENTACIÓ D'ESDEVENIMENTS: FORMES D'ACTUACIONS DE LES PARTICIPANTS

En el quadre VI, reproduït en aquesta pàgina, hi consten les actuacions típiques, les formes que prenen i els patrons de formes d'actuacions, així com la seva relació amb les dimensions utilitzades per a l'anàlisi (iniciativa, participació potenciada i interconnexió) en el segment de representació d'esdeveniments.

Quadre VI. Relacions entre les actuacions típiques, les formes que prenen, els patrons que configuren i les dimensions implicades^(*) en el segment d'interactivitat de representació d'esdeveniments

Actuacions típiques	Formes d'actuacions	Dimensions	Patrons de formes d'actuacions
Proposta de representació d'esdeveniments	a b c d e f	Iniciativa Participació potenciada Participació potenciada Participació potenciada Interconnexió Participació potenciada	b - c d - f a - e
Gestió de l'esdeveniment i distribució de rols	g h i	Iniciativa Participació potenciada Participació potenciada	h - i
Representació de l'esdeveniment	j k l	Iniciativa Iniciativa Interconnexió	l - l

(*) Les dimensions utilitzades per a la categorització de les formes que prenen les actuacions són: iniciativa, participació potenciada i interconnexió.

(a) Formula espontàniament una proposta de representació d'esdeveniments.

La proposta dels esdeveniments per representar que pot suggerir un dels dos participants es concreta de diverses maneres:

1. Proposant un esdeveniment amb l'explicació d'alguns personatges i les accions que poden realitzar.

M: Hombre, pues... podríamos hacer que...

N: ¿Qué?

M: Que el David fuera... Como él es médico, ¿no?

N: Sí.

M: Podríamos hacer que... Que tú te ponías malita. Y el David te venía a curar.

(3ª sessió)

2. Proposant una distribució de rols entre mare i infant que farà possible la materialització de la representació en nom dels personatges.

M: Va. Tú, tú mueves los que vienen, ¿eh? Tú eres el que visitas y yo soy de la casa.

N: No. Yo soy de la casa.

(1ª sessió)

3. Iniciant la representació directament.

[M. ha agafat el gnom que fa de David i el mou fent veure que és ell qui xiula cridant la guineu.]

M: "Fiiiiiu!" *[Mira N.]*

N: No. Estaba aquí. *[Canvia la guineu de lloc.]*

(2ª sessió)

Aquesta categoria respon a la forma d'actuació que obre els segments de representació d'esdeveniments. Qui formuli la proposta, com la formuli, així com l'evolució en la manera de formular-la, poden ser indicadors rellevants de les diferents formes de centrar l'atenció sobre aquells elements necessaris per a la iniciació i el desenvolupament de la construcció de la

representació de l'esdeveniment. Aquesta categoria informa sobre la iniciativa.

(b) Fa un requeriment a l'altre participant perquè formuli una proposta de representació d'esdeveniments.

Aquesta forma d'actuació és una de les que, en aquest segment d'interactivitat de representació, informa del fet que el participant que la realitza potencia la participació de l'altre. En el cas que el requeriment perquè l'infant proposi un esdeveniment per representar sigui fet per la mare, aquesta actuació podria proporcionar informació sobre el procés del traspàs del control.

(c) Després del requeriment de l'altre participant, formula una proposta de representació d'esdeveniments.

Forma d'actuació estretament relacionada amb l'anterior, que proporciona dades sobre la participació en resposta a una demanda o requeriment de l'altre participant. Informa sobre la participació potenciada. Dóna lloc a un patró de formes d'actuacions dels participants articulades b(M)-c(N) i viceversa.

En el cas que sigui l'infant qui respongui al requeriment de la mare en aquest sentit i formuli una proposta, podria ser un indicador de l'assumpció del control, amb el benentès que, posteriorment, la proposta pot ser en major o menor grau assumida per la mare. Pel fet de donar-se en aquest segment de representació, ha d'ésser. Per definició una proposta acceptada per ambdues, però poden haver-hi negociacions.

(d) Formula una proposta de representació d'esdeveniments i fa un requeriment a l'altre participant sobre aquesta proposta.

Aquesta categoria dóna informació especialment sobre la manera com el participant que la realitza potencia i busca la participació de l'altre.

En el cas que sigui un requeriment de la mare, hi hauria un indicador de la manera com la mare centra l'atenció sobre la necessitat de la representació d'un esdeveniment i com la construcció d'aquest esdeveniment no és cosa d'una participant sinó de totes dues.

(e) Formula espontàniament comentaris sobre la proposta de representació d'esdeveniments realitzada per l'altre participant.

Comentaris dirigits a l'intent de negociació, ja sigui per canviar o per ampliar algun aspecte del que ha proposat l'altre que permetés la continuïtat de l'activitat conjunta, poden indicar per part de qui els fa que es comparteix l'objectiu de la representació i que hi participa.

Aquesta categoria dóna informació rellevant del grau d'interconnexió.

(f) Després del requeriment de l'altre participant, formula comentaris sobre la proposta de representació d'esdeveniments realitzada per l'altre participant.

Forma d'actuació vinculada a una forma d'actuació (d) anterior de l'altre participant. Implica una resposta al requeriment de l'altre per realitzar comentaris sobre la proposta de representació formulada. Informa sobre la participació potenciada. En aquest sentit, apareix un patró de formes d'actuacions dels participants articulades d(M)-f(N) i viceversa.

(g) Formula espontàniament comentaris i/o propostes sobre la distribució de rols i altres aspectes del desenvolupament de l'esdeveniment representat.

En aquestes formes d'actuacions se centra l'atenció sobre els aspectes organitzatius de l'esdeveniment, aspectes necessaris per representar aquest esdeveniment que cal negociar i compartir.

La proposta d'una distribució de rols es refereix a la interpretació (per delegació o directa) que fan els subjectes atès que els personatges que

encarnen alguns dels elements del material són joguines inanimades i no són autònoms. Es tracta, en certa manera, de donar vida a uns personatges en termes de manipulació, i sovint de verbalitzacions amb veus atribuïdes als personatges.

Cal, a més, explicitar que la distribució de rols es refereix fonamentalment a dos tipus de personatges que apareixen en el joc: els personatges protagonistes, que intervenen durant tot l'esdeveniment, i els personatges secundaris, que s'hi incorporen, sovint formant part d'alguna de les escenes que el conformen.

La proposta de distribució de rols es pot concretar de diferents maneres:

1. Proposta explícita en termes d'identificació entre subjecte (mare o infant) i personatge a representar. La proposta habitualment es presenta en forma de pregunta a l'altra; les preguntes poden ser obertes o més tancades, com veurem en els exemples següents.

M: ¿Tú qué quieres ser?

N: Yo quiero ser el ciervo.

M: ¿Tú quieres ser el ciervo? Venga, va. Pues yo soy la Lisa y yo llevo al David, ¿vale?

(3ª sessió)

M: ¿Tú qué haces, de, de Lisa o de, de David?

N: De Lisa.

M: Vale. Yo de David. ¿Y tú llevas al Switt o lo llevo yo?

N: Tú.

(6ª sessió)

2. Proposta implícita per part d'una de les participants, que es concreta en l'inici de la representació interpretant un rol determinat. En el cas que l'altra participant no segueixi la proposta, se la interpel·la (sovint amb la mirada) perquè actuï interpretant un altre rol —especialment clar en el cas que hi hagi dos protagonistes que inicien l'acció.

M: ¿Qué han hecho para llamar al zorro? ¿Cómo lo llaman?

N: [Mira M. i pica de mans.]

M: "Xiu-xiu." [Mira N. i xiula.] ¿Le hacen un silbidito?

N: [Mira M. i assenteix.]